

Lahti

Lahden kaupungin arviointikertomus 2025

Tarkastuslautakunta

12.5.2026

Lahden kaupungin arviointikertomus 2025

Lahden kaupungin tarkastustoimisto

Aleksanterinkatu 24 A

Arviointikertomus verkossa:

www.lahti.fi/paatoksenteko/lautakunnat/tarkastuslautakunta

Kansikuva: Lahden kaupungintalo

Takakansi: Tarkastuslautakunta sekä varajäsenet perehdytyspäivässä Pajulahdessa 21.8.2025

Valokuvat: Lahden kaupungin kuvapankki

Paino: PunaMusta Oy, 2026

Sisällysluettelo

1.	Tarkastuslautakunta ja arviointikertomus	4
	1.1 Puheenjohtajan tervehdys.....	5
	1.2 Tiivistelmä vuoden 2025 arviointikertomuksesta	6
	1.3 Tarkastuslautakunta.....	8
	1.4 Sidonnaisuuksien ilmoittaminen.....	17
	1.5 Tilintarkastaja ja Lahti-konsernin tilintarkastus.....	17
	1.6 Sisäinen valvonta, sisäinen tarkastus ja riskien hallinta	18
2.	Arviointikertomushavaintojen jälkiseuranta	20
	2.1 Vuoden 2024 arviointikertomus	21
3.	Lahden strategia	28
	3.1 Yleistä.....	29
	3.2 Strategisten mittareiden toteutuma	30
	3.3 Kasvihuonekaasupäästöjen kehitys.....	31
	3.4 Hyvinvoinnin edistäminen	32
4.	Tavoitteiden toteutumisen ja toiminnan arviointi	34
	4.1 Konsernihallinto	35
	4.2 Elinvoiman palvelualue	40
	4.3 Sivistyksen palvelualue.....	47
	4.4 Kaupunkiympäristön palvelualue.....	51
5.	Tarkastuslautakunnan muut havainnot ja arviot	54
	5.1 Kaupungin talous	55
	5.2 Sähkökäyttöisen kirjastoauton hankinta.....	59
	5.3 Kaupungin henkilöstön työajan seuranta.....	61
	5.4 Päätösten vaikutusten ennakoarviointi, EVA	62
	Liite	64

1

Tarkastuslautakunta ja arviointikertomus

1.1 Puheenjohtajan tervehdys

Kaupunginvaltuusto valitsi uuden tarkastuslautakunnan valtuustokauden ensimmäisessä kokouksessaan 9.6.2025 (63§). Tarkastuslautakunnan 13 jäsentä edustavat laaja-alaista osaamista sekä kokemusta kunnallishallinnosta ja elämän eri aloilta.

Lautakunnan työskentelyn mahdollistamiseksi järjestettiin tarkastustoimiston edustajien johdolla perehdytystilaisuus Pajulahdessa lautakunnan varsinaisille ja varajäsenille. Lisäksi lautakunnan varsinaiset jäsenet osallistuivat syksyllä suurten kaupunkien järjestämään koulutustilaisuuteen Tampereella sekä Auditio-seminaariin.

Tarkastuslautakunnan työtä ja toimintaa valmistelevat tarkastustoimistossa tarkastusjohtaja JHT Reijo Ollikka ja tarkastaja Maija Hyppölä.

Tarkastuslautakunta laati ensimmäisessä kokouksessaan arviointisuunnitelman koko valtuustokaudelle 2025–2029 (42§/12.8.2025). Samassa yhteydessä laadittiin myös työohjelma vuodelle 2025, jonka työn perusteella on laadittu tämä, tämän valtuustokauden ensimmäinen arviointikertomus. Lautakunnan kokoonpano ja laadittu arviointisuunnitelma sekä työohjelma antavat meille mahdollisuuden tarkastella kaupungin toimintaa tuorein silmin ja samalla veloitteen rakentaa arviointityötä johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti tuleville vuosille. Lahden kaupungin arviointikertomukset ovat aina olleet korkealaatuisia. Niitä on käytetty esimerkkeinä useissa koulutustilaisuuksissa, ja ne ovat saaneet laajaa tunnustusta valtakunnallisestikin.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko kaupunginvaltuuston asettamat tavoitteet toteutuneet ja onko kaupungin toiminta järjestetty tuloksellisesti ja tarkoituksen mukaisella tavalla. Kaupungin toimintaympäristö on edelleen haastava ja talous edellyttää tarkkaa harkintaa sekä priorisointia. Erityisen haastava on nykyinen työttömyystilanne.

Lahdessa on vahvuuksia, joiden varaan tulevaisuutta voidaan rakentaa: vahvat osaamis- ja koulutusyksiköt LUT, LAB ja Salpaus, sijainti, kehittyvä elinvoima kulttuuri mukaan lukien, luonto ja kyky uudistua.

Tarkastuslautakunta haluaa korostaa avoimuuden ja hyvän hallinnon merkitystä. Arviointikertomus ei ole pelkästään menneen tarkastelua, vaan se on myös väline kehittämiseen. Esitämme havaintojemme pohjalta suosituksia, joiden tavoitteena on tukea päätöksentekoa ja edistää kaupungin toiminnan vaikuttavuutta.

Keskustelu tarkastuslautakunnassa ja sen jaostoissa on ollut aktiivista sekä vilkasta. Uudet jäsenet, jotka eivät ole aiemmin olleet tarkastuslautakunnan jäsenenä, ovat kiitettävällä tavalla osallistuneet arviointikeskusteluihin tuoden niihin uusia näkökulmia. Lautakunnassa on keskusteltu erityisen paljon siitä, miten ja missä laajuudessa päätösten vaikutusten ennakoarviointi on toteutettu.

Kiitän tarkastuslautakunnan jäseniä, tarkastusjohtajaa ja tarkastajaa sitoutuneesta ja rakentavasta työstä sekä kaupungin henkilöstöä ja luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä arviointiprosessin aikana.

Hannu Rahkonen, puheenjohtaja

1.2. Tiivistelmä vuoden 2025 arviointikertomuksesta

- Kaupunginhallituksen toimintakertomuksessa on ilmoitettu, että 30:stä tavoitteesta vain kolme jäi toteutumatta ja muut tavoitteet toteutuivat vähintään osittain. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toimintakertomuksen tiedoista poiketen yhdeksän tavoitetta jäi toteutumatta. Syynä tähän arvioon oli se, ettei asetettujen mittareiden mukaista tavoitetasoa saavutettu. Lautakunta antaa viime vuoden tapaan kiitosta mittareiden asettamisen kehittymisestä. Kahta tavoitetta lukuun ottamatta kaikkien tavoitteiden toteutuminen pystyttiin arvioimaan.
- Tavoitteiden lukumäärä on vähentynyt edellisvuodesta. Sama tavoite on monessa tapauksessa kaikilla palvelualueilla. Tarkastuslautakunta on aiemmin arvioinut tavoitteiden joko toteutuneen tai jääneen toteutumatta. Vuoden 2021 arviointikertomuksesta lähtien tarkastuslautakunta on arvioinut, että osa tavoitteista on toteutunut osittain.

Tavoitteiden toteutuminen 2020–2025					
Vuosi	Toteutunut	Ei toteutunut	Ei voida arvioida	Osittain toteutunut	Tavoitteita yhteensä
2025	12	9	2	7	30
2024	15	12	1	14	42
2023	12	7	5	8	32
2022	27	5	-	20	52
2021	31	16	-	6	53
2020	34	18	-	-	52

- Lahden kaupunki teki vuonna 2025 viiden edellisvuoden tapaan selvästi paremman tuloksen kuin talousarviota laadittaessa ennakoitiin. Tilinpäätös oli toisena vuotena peräkkäin tulokseltaan negatiivinen, -11,6 milj. euroa. Tarkastuslautakunta painottaa edelleen tarvetta kehittää talousarvion laadinnan osumatarkkuutta, jottei liian negatiivinen tulosarvio ohjaa tarpeettomiin palvelutuotannon leikkauksiin.
- Kaupungin taseessa on ylijäämiä vuoden 2025 tulos huomioiden nyt noin 235 milj. euroa. Taseen ylijäämä kasvoi edellisen valtuustokauden aikana yli 70 milj. euroa. Ylijäämät antavat puskuria tuleville vuosille. Lahden kaupungin varallisuusasema verrattuna muihin suuriin kaupunkeihin on jonkin verran parantunut. Kaupungin tulo- ja menorakenne ei kuitenkaan ole vielä tasapainossa. Rakenteellisia muutoksia ja tarkkaa taloudenpitoa on jatkettava.
- Vuonna 2025 voimassa olleessa kaupungin strategiassa oli tavoitteena, että Lahti olisi hiilineutraali vuonna 2025. Tähän ei päästy. Uudessa strategiassa Lahti pyrkii saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2030 mennessä ensimmäisenä suurena kaupunkina Suomessa. Tavoitteen saavuttaminen näyttää käytettävissä olevin keinoin vaikealta.
- Syksyllä 2025 aloitettu yhteistoimintamenettely johti 34 kaupungin työntekijän irtisanomiseen tammikuussa 2026. Prosessi oli yllätyksellinen ja ikävä ennen kaikkea irtisanotuille henkilöille. Irtisanomisesta ei tullut mitään ennakkovaroitusta, eikä järjestelyistä voitu keskustella työyhteisöjen sisällä. Tarkastuslautakunnalle annetun selvityksen mukaan prosessin hoitamistavassa ei ollut vaihtoehtoa.

- Työvoimapalvelujen uudistuksessa valtiolta siirtyi kaupungille 117 työntekijää. Siirtyminen valtion toimintakulttuurista kunnan toimintamalliin ei sujunut ongelmitta. Substanssiosaamisen puutteet olivat ennakoitua laajempia ja työntekijöiden perehdytystarve oli kaavailtua suurempi. Kuormitusta lisäsi osaltaan työttömyyden kasvu, mikä lisäsi asiakasmääriä ja kasvatti henkilöstön työmäärää. Uuden toimintakulttuurin juurruttaminen jatkuu edelleen.
- Vuonna 2025 työttömyys lisääntyi kaikissa työllisten ikäluokissa. Työttömien kokonaismäärä kaupungissa lisääntyi edellisvuodesta 1 172 henkilöllä. Erityisesti nuorten työttömyys on lisääntynyt huolestuttavasti. Lahden nuorisotyöttömyysaste on 12 suurimman kaupungin vertailussa huonoin. Tavoite pienentää nuorisotyöttömyysastetta 1,5 prosenttiyksiköllä ei toteutunut, vaan kehitys kulki täysin päinvastaiseen suuntaan. Näin siitäkin huolimatta, että nuorten palvelutarjontaa vahvistettiin ja toimenpiteitä toteutettiin suunnitelmallisesti.
- Lahden kaupungin elinkeinoelämässä vuosi 2025 oli positiivisten uutisten supervuosi. Fazerin makeistehdas ja DayOne -datakeskus ovat megaluokan investointeja, joista kilpailevat kaikki Suomen kaupungit. Näiden uusien tuotantolaitosten saamisesta Lahteen on syytä antaa kiitosta kaikille asiaan vaikuttaneille luottamus- ja virkahenkilöille.
- Sähkökäyttöisen kirjastoauton hankinta epäonnistui. Auton moottori osoittautui liian tehottomaksi Lahden mäkiseen katuverkostoon. Autoa ei voi käyttää ja kirjoja kuljetetaan tällä hetkellä pienimuotoisesti pakettiautolla. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hankinnassa on liian vahvasti luotettu vain yhdeltä referenssikohteelta saatuun käyttäjäpalautteeseen. Kirjastoauton hankintamenettely on selvitettävä perinpohjaisesti ja ennen kaikkea se, onko hankittu kirjastoauto ominaisuuksiltaan vastannut tarjouspyyntöä.
- Päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) on tehtävä osana asian valmistelua. Sen tarkoituksena on tuottaa päätöksentekijöille selkeä kuva eri vaihtoehtojen vaikutuksista. Vaikutusten ennakoarviointien määrä on laskenut selvästi vuonna 2025 edelliseen vuoteen verrattuna. Riittävän perusteellisesti on tehty vain osa ilmoitetuista ennakoarvioinneista. Tarkastuslautakunta suosittaa, että päätösten valmistelussa varmistetaan aina EVA:n tarpeellisuus ja toteutetaan se Lahden kaupungin ohjeistuksen mukaisesti.

Lahden kaupunki täytti 120 vuotta vuonna 2025. Pääjuhlaa vietettiin 31.10.2025, jolloin tarjottiin mm. kakkukahvit kaupunkilaisille.

1.3 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävissä korostuu kaupungin toimintojen, toimintatapojen sekä palvelujen järjestämisen **tarkoituksenmukaisuuden arviointi**. Kuntalain mukaan tarkastuslautakunta on

kunnanhallituksen ohella kunnan toinen lakisääteinen toimielin. Sen tulee antaa valtuustolle kullakin vuodelta arviointikertomus. Tarkastuslautakunnan kuntalain mukaiset tehtävät on esitetty jäljempänä olevassa kaaviossa:

Lahdessa tarkastuslautakuntaan kuuluu 13 jäsentä. Tarkastuslautakunta on asettanut keskuudestaan kaksi jaostoa. Niiden tehtävänä on lautakunnan lisäksi suorittaa arviointikäyntejä kaupungin yksiköissä ja tytäryhtiöissä.

Tarkastustoimisto valmistelee tarkastuslautakunnan käsiteltäväksi tulevat asiat, avustaa lautakuntaa arviointitehtävissä sekä tekee tarvittavia toiminnan ja talouden tarkastuksia. Tarkastustoimiston palveluksessa olivat vuoden 2025 aikana tarkastusjohtaja Reijo Ollikka sekä tarkastaja Maija Hyppölä.

Kaupunginvaltuusto on valinnut 13 jäsentä tarkastuslautakuntaan toimikaudeksi 1.6.2025–31.5.2029. Vuoden 2025 arviointiin osallistuneet tarkastuslautakunnan jäsenet:

Varsinainen jäsen

Hannu Rahkonen, puheenjohtaja
 Ulla Vaara, varapuheenjohtaja
 Sinikka Ruuska
 Abdulhafedh Al-Hajj
 Janne Virrankorpi
 Merja Vahter
 Ronja Virta
 Juha Tapiola
 Anna-Maria Mitchell 29.9.2025 saakka
 Krista Heinilä 29.9.2025 alkaen
 Jaana Leppäkorpi
 Rami Lehto
 Johannes Toepfer
 Arja Hyytiä

Henkilökohtainen varajäsen

Jouni Suonpää
 Riitta Erviä
 Eija Sintonen
 Heikki Moilanen
 Juha Halme
 Bess Mänty
 Nina Tillaeus
 Teppo Saarinen
 Ella Saarikko
 Ella Saarikko
 Tiina Pasanen
 Tuomas Sorsa
 Mikael Hursti
 Hanna Haarasilta

Kuvassa vasemmalta: jäsenet Merja Vahter, Jaana Leppäkorpi, Rami Lehto, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Francis McCarron, jäsenet Sinikka Ruuska, Johannes Toepfer, tarkastusjohtaja Reijo Ollikka, puheenjohtaja Hannu Rahkonen, varapuheenjohtaja Ulla Vaara, jäsenet Juha Tapiola, Krista Heinilä, tarkastaja Maija Hyppölä, varajäsen Nina Tillaeus, jäsen Abdulhafedh Al-Hajj. Kuvasta puuttuvat jäsenet Arja Hyytiä, Janne Virrankorpi ja Ronja Virta.

Uuden tarkastuslautakunnan toimikausi alkoi kesäkuussa 2025. Tarkastuslautakunta on kokoontunut työohjelmansa mukaisiin arviointikokouksiin kuusi kertaa ja kumpikin lautakunnan jaostoista neljä kertaa.

Tarkastuslautakunnan varsinaisille jäsenille sekä varajäsenille järjestettiin 21.8.2025 perehdytys- ja ryhmäytymispäivä Kolmen kampuksen urheiluopiston Pajulahti kampuksella. Tarkastuslautakunta osallistui suurten kaupunkien yhdessä järjestämiin tarkastuslautakuntien koulutuspäiviin Tampereella 13.-14.11.2025. Lisäksi tarkastuslautakunta osallistui 27.-28.11.2025 järjestettyyn Auditio 2025 -konferenssiin.

Lautakunnan ja sen jaostojen kokouksissa esiin tulleita asioita on selvitetty arviointikertomuksen eri kohdissa. Tämän lisäksi on arviointikokouksissa esiin tulleita havaintoja koottu tiivistetysti jäljempänä lautakunnan ja jaostojen kokoustietojen yhteyteen. Lautakunta ja jaostot ovat vuoden 2025 toiminnan arvioimiseksi pitäneet kokouksia seuraavasti:

Tarkastuslautakunnan ja sen jaostojen kokouksista laadituista pöytäkirjoista on tiivistelmät jäljempänä. Jos jonkin asian osalta on kokouksen jälkeen tapahtunut merkittävää kehitystä, on siitä lisätty maininta kursiivitekstillä.

Tarkastuslautakunta

YHTEENVETO LAUTAKUNNAN YHTEISISSÄ KOKOUKSISSA ESIIN TULLEISTA KESKEISISTÄ ASIOISTA

Keskustelu kaupunginjohtajan kanssa, 12.8.2025

- Fazerin suklaatehtaan kauan odotettu investointipäätös oli Lahdelle erittäin myönteinen asia. Arvioiden mukaan tehdas tuo valmistuttuaan kaksi miljoonaa euroa lisää verotuloja vuosittain.
- Lahden maine on parantunut viime vuosina muun muassa vuoden 2021 ympäristöpääkaupunkiaseman sekä yliopiston voimakkaan kehityksen ansiosta.
- Lahden kaupungin asukasmäärä on kasvanut viime vuosina 500–1 000 hengellä vuosittain.
- Liikunta- ja urheilurakentamishankkeet vaativat tulevina vuosina paljon investointeja. Hankkeet on listattu liikuntapaikkasuunnitelmassa 2025–2035, jossa kärkihankkeeksi on nostettu uusi vesiliikuntakeskus.
- Keskustavisio 2040 kuvaa Lahden keskustaa tulevaisuudessa. Keskustan kehittämisen tavoitteena on luoda viihtyisä, eläväinen ja houkutteleva keskusta asukkaille, yrityksille ja Lahdessa vieraileville. Keskustan hotelliratkaisuja sekä bussiliikenteen reittijärjestelyjä koskevat suunnitelmat ovat ajankohtaisia asioita keskustan elinvoiman lisäämisessä.

Sivistyksen palvelualue, 16.9.2025

- Sivistyksen palvelualueella toteutui merkittävä organisaatiomuutos, kun yksiköitä siirtyi elinvoiman palvelualueelle 1.6.2025 alkaen.
- Lahdessa on noin 80 sivistyksen palvelupistettä. Vakituista ja määräaikaista henkilöstöä oli vuoden 2024 lopussa noin 2 500 henkeä.
- Perusopetuksessa on noin 10 000 oppilasta, määrän ennustetaan vähenevän noin 2 500 oppilaalla vuoteen 2040 mennessä. Oppilasmäärän väheneminen tulee vähentämään myös tilatarpeita.
- Varhaiskasvatuspalvelujen piirissä on 6 500 alle kouluikäistä lasta.
- Sivistyslautakunta on esittänyt vuoden 2026 talousarvioon 2,2 milj. euron menojen vähennystä talouden tasapainottamistoimena.

Kaupunkiympäristön palvelualue, 29.10.2025

- Palvelualueella työskentelee noin 200 asiantuntijaa kaupunkisuunnittelun, kaupunkitekniikan sekä rakennus- ja ympäristövalvonnan tehtävissä. Henkilöstöä vähennetään pääosin eläköitymisten kautta.
- Rakennetun ympäristön lainsäädäntö uudistuu kokonaisuudessaan neljän päälain kautta.
- Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimus (maankäyttö, asuminen ja liikenne) vuosille
- 2024–2035 tuo lisärahoitusta Lahdessa muun muassa liityntäpysäköintiin, Pippon alueen liikennejärjestelyihin sekä joukkoliikenteen perusrahoitukseen.
- Kaavoitukseen liittyvät ostopalveluna hankitut erilliselvitykset ovat lisänneet kuluja. Myös joukkoliikenteessä on kustannuspaineita. Infrapalvelujen järjestämivaihtoehdoista laaditaan selvitys.

Lahti Energia Oy, 18.11.2025

- Yhtiön palveluksessa on noin 200 työntekijää. Vuoden 2024 liikevaihto oli 190 miljoonaa euroa. Asiakkaita oli 93 606 sähköverkossa ja 8 940 kaukolämmössä.
- Lahden kaupungin vuodelle 2025 asettamat tavoitteet Lahti Energia Oy arvioi saavuttavansa pääosin. Osinkotavoitteen saavuttaminen on kuitenkin vielä epävarmaa. Yhtiö kokee omistajaohjauksen toimivaksi.
- Kaukolämmön hinnassa Lahti on noussut viiden kalleimman kunnan joukkoon. Käyttäjät ovat alkaneet harkita vaihtoehtoisia ratkaisuja, mikä on yhtiössä tiedostettu. Hinta pyritään pitämään jatkossa vakaana uuden teknologian avulla.
- Sähkön hinnassa yhtiö sijoittuu keskivaiheilla ja kokee olevansa kilpailukykyinen. Tuleva datakeskus lisää sähkönkulutusta ja vaikutukset sähkön hintakehitykseen jäävät nähtäväksi.

Elinvoiman palvelualue, 16.12.2025

- Kesäkuun alussa 2025 voimaan tulleessa organisaatiouudistuksessa elinvoiman palvelualue vastaa elinkeino-, ympäristö- ja työllisyyspalveluista, maahanmuuttoasioista, korkeakouluyhteistyöstä, toisen asteen koulutuksesta sekä liikunta- ja kulttuuritoimesta.
- Palvelualue huolehtii lakisääteisestä hyvinvoinnin edistämisestä ja osallisuuden kehittämisestä.
- Elinvoima- ja hyvinvointilautakunnan alaisuudessa tapahtuva toiminta on vaatinut perehdytystä niin lautakunnalle kuin organisaation eri osille. Muutaman kerran vuodessa järjestetään yksikköjen yhteinen tapaaminen.
- Palvelualueella on uudistuksen alkuvaiheessa koettu, että kokonaisuus on toimiva ja kaupungin elinvoimaa edistävä.

Työllisyyspalvelut, 13.1.2026

- Vuoden 2025 alusta Lahden kaupungin vastuulle siirtyivät TE-palvelut osana valtakunnallista TE24-uudistusta. Valtiolta siirtyi Lahteen yhteensä 117 henkilöä, joista suurin osa TE-toimistosta sekä muutama ELY- ja KEHA-keskuksesta. Lisäksi kaupungin omaa henkilöstöä oli 72 henkilöä.
- Valtion rahoitus ei kata kaikkia uudistuksen mukana kaupungille siirtyneitä kustannuksia.
- Siirtymävaiheessa toimittiin väliaikaisessa organisaatiossa. Pysyvä organisaatio aloitti 1.6.2025.
- Vuoden 2025 aikana käytiin useita yhteistoimintaneuvotteluja.
- Vuoden 2025 alusta kunnat rahoittavat osan Kelan maksamista työttömyystuista (työmarkkinatuki ja peruspäiväraha) sekä työttömyyskassojen maksamista ansiopäivärahasta.
- Lahdessa oli vuoden 2025 lopussa yli 10 000 työtöntä ja työttömyysaste oli 17,9 prosenttia, kun se koko maassa oli 13 prosenttia.
- Lahden maksama työttömyysturvan kuntaosuus vuonna 2025 oli 24,9 milj. euroa, mikä ylitti talousarvion noin 930 000 eurolla.
- Nykyinen työnhakumalli, jossa työttömän on haettava neljää työpaikkaa kuukaudessa, vie avoimet työpaikat piiloon. Työnantajat eivät mielellään ilmoita vapaita työpaikkoja julkisissa työnhakupalveluissa, koska ilmoitukset johtavat vaikeasti hallittavaan työnhakemusten määrän kasvuun.

Lautakunnan 1. jaosto: arviointialueena konsernihallinto sekä kaupunkiympäristön palvelualue

**Hannu Rahkonen (pj.), Krista Heinilä, Sinikka Ruuska, Juha Tapiola, Merja Vahter,
Janne Virrankorpi, Arja Hyytiä**

YHTEENVETO 1. JAOSTON KOKOUKSISSA ESIIN TULLEISTA ASIOISTA**Lakipalvelut ja Hankintapalvelut, 9.9.2025**

- Lakiyksikössä on viisi juristia. Erillistä hankintajuristia ei ole. Kahdella juristilla on yhtenä päävastuualueena hankinta. Työ keskittyy lähinnä hankkivan yksikön kysymyksiin vastaamiseen ja syntyneiden ongelmatilanteiden ratkaisuun.
- Erillinen lisäresurssi hankinta-asioiden valmisteluun mahdollistaisi sen, että juristi pystyisi olemaan mukana jo hankinnan alkuvaiheessa. Ongelmana kuitenkin on, että ammattitaitoisia hankintajuristeja on vähän saatavilla kaupungin palkkatasolla.
- Lakiyksikön oman näkemyksen mukaan kaupungin hankinnoissa ei ole suuria ongelmia, kun tarkastellaan menestyneiden hankintavalitusten määrää suhteessa volyyymiin. Jaoston mielestä ongelmia on ollut ja niitä ei voi vähätellä.
- Hankintapalvelujen resursseja on hieman lisätty ja yksikössä on nykyisin kolme työntekijää. Hankinta on hajautettu. Palvelualueiden substanssiosaajat kilpailuttavat muun muassa kunnossapidon hankinnat ja rakennushankkeet. Sama käytäntö on myös muissa suurissa kaupungeissa.

Kaupunkisuunnittelu, 7.10.2025

- Kerrostalotonttivarantoa on runsaasti. Kaupunki on varautunut rakentamiseen aiemman kahden prosentin väestönkasvutavoitteen pohjalta. Nyt valmisteilla olevassa strategiassa on 0,8 prosentin kasvutavoite (1 000 asukasta vuodessa).
- Poikkihallinnollisena yhteistyönä (Kaupunkiympäristö, Tilakeskus, Museo) on valmisteilla "Kulttuuriympäristöopas". Sen avulla pyritään mm. nykyistä aikaisemmassa vaiheessa ennakoimaan tyhjenevät julkiset rakennukset ja suunnittelemaan niiden jatkokäyttöä.
- Pippon alueella Fazer toimii hyvänä veturina, Kärkkäisen kanssa on kiinteistökaupan esisopimus.
- Asemakaavoituksessa on vuoden 2025 tavoitteena muun muassa sadan pientalotontin kaavoitus. Kaavoitus tehdään kaupunkisuunnittelussa omana työnä. Erityisselvityksiä hankitaan ostopalveluna.

Kaupunginkanslia, 11.11.2025

- Kaupungin hallinto- ja tukipalvelujen henkilöstö ei juurikaan vähentynyt, kun sote siirtyi kaupungilta kuntayhtymän hoidettavaksi vuonna 2017.
- TEM matka- ja kulunhallintaohjelma on koettu varsinkin luottamushenkilöiden taholta vaikeakäyttöiseksi. Siitä luvattiin järjestää käyttökoulutusta. *Koulutus on järjestetty alkuvuodesta 2026.*
- Etähallintaan perustuva IT-laitteiden tukijärjestelmä on koettu heikennykseksi aiempaan palvelupisteeseen nähden.
- Asianhallintapäällikkö on hoitanut tietosuojavastaavan tehtävät Lahdessa sivutoimisesti. Saamansa lisäselvityksen perusteella tarkastuslautakunta on todennut järjestelyn toimivan hyvin.

Spatium Toimitilat Oy, 9.12.2025

- Spatium Toimitilat Oy on Lahden kaupungin kokonaan omistama tytäryhtiö, joka hallinnoi, vuokraa ja kehittää erilaisia kiinteistökokonaisuuksia. Omistajastrategian mukaisesti yhtiö tarjoaa ja kehittää kaupallisia tilaratkaisuja, jotka mahdollistavat yritysten sijoittumisen alueelle.
- Vireillä on ollut yhtiön omistaman Sammonkatu 8:n kiinteistön saneeraaminen sosiaalikeskukseksi hyvinvointialueen tilatarpeisiin. Kiinteistön korjausaste olisi 90 prosenttia, eli käytännössä vain ulkoseinät jäisivät. Museo pitää kiinni tiukasti ulkoasun säilyttämisestä. *Päijät-Hämeen hyvinvointialueen aluehallitus päätti 16.2.2026 keskeyttää ao. tilojen hankintamenettelyn.*
- Jäähalli Oy on jo lähes täysin Spatiumin omistuksessa. Jäähallista on laadittu suunnitelma monitoimiareenaksi. Ensi vaiheessa on tarkoitus parantaa kattokaarien kestävyyttä teräsvahvisteilla.
- Fellmannian käyttöaste on noussut, kun kaupunkiympäristö siirtyi tiloihin loppuvuodesta 2025. Yhtiö ei voi tasapuolisuuden nimissä antaa vuokratasosta poikkeavia alennuksia omistajalleen, eli kaupungille.

Lautakunnan 2. jaosto: arviointialueena elinvoiman ja sivistyksen palvelualueet**Ulla Vaara (pj.), Abdulhafedh Al-Hajj, Rami Lehto, Jaana Leppäkorpi, Johannes Toepfer, Ronja Virta****YHTEENVETO 2. JAOSTON KOKOUKSISSA ESIIN TULLEISTA ASIOISTA****Osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut:
kumppanuuspöydät ja osallistuva budjetointi, 23.9.2025**

- Kuntalain 5 luvun, § 22 mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.
- Lahden osallisuusmalli vahvistaa asukkaiden ja toimijoiden osallisuutta, sillä osallisuus on yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin perusta.
- Lahdessa toimii neljä kumppanuuspöytää (eteläinen, itäinen, pohjoinen ja keskusta), joita vetää neljä koordinaattoria. Kumppanuuspöydissä on yhteensä 20 jäsentä yhdistyksistä, järjestöistä, oppilaitoksista, yrityksistä, seurakunnista ja asukkaista. Kumppanuuspöytätoimintamallin vuonna 2024 tehdyn kokonaisarvioinnin perusteella yhtenä oleellisena kehittämiskohteena havaittiin monimuotoisemman asukasryhmän tavoittaminen ja toimintaan mukaan saaminen.
- Osallistuva budjetointi on ollut Lahdessa käytössä vuodesta 2019 lähtien. Sen tavoitteena on vahvistaa demokratiaa, lisätä asukasosallisuutta ja kehittää yhdessä kaupunkia. Osallistuva budjetointi on hyvä tapa toteuttaa demokratiakasvatusta lapsille ja nuorille.
- Lahden kaupungin lähidemokratiatyö on hyvällä mallilla, vaikuttavuus on suuri verrattuna kustannuksiin.

Kirjasto- ja tietopalvelut, 16.10.2025

- Lahdessa on yhdeksän kirjastoa ja yksi kirjastoauto. Toinen kirjastoauto poistettiin käytöstä vuoden 2024 alussa. Launeen kirjaston toiminta päättyy tammikuussa 2026, jolloin kirjastojen määrä vähenee kahdeksaan.
- Alueellinen eriytyminen on näkyvissä myös kirjastopalveluissa. Alakouluikäisten lasten pahoinvointi näkyy jatkuvana häiriökäyttäytymisenä Mukkulan kirjastossa, myös Nastolassa on haasteita silloin tällöin. Pääkirjastossa käytöshäiriöitä aiheuttavat päihtyneet henkilöt. Jaoston näkemyksen mukaan kirjaston tulee olla rauhallinen ja turvallinen tila, johon jokainen voi tulla. Kirjaston turvallisuuteen tulee jatkossakin panostaa ja käytöshäiriöihin sekä levottomuuteen kirjastoissa tulee puuttua.
- Sähköllä kulkevan uuden kirjastoauton teho ei riitä Lahden mäkisessä katuverkossa. Auto seisoo kirjaston autotallissa. Kirjastoautolle on tehty riippumattoman toimijan tarkastus. Todettuihin vikoihin on vaadittu korjauksia tai mahdollisesti kaupan purkua. Kirjastoauton merkitys kirjastopalvelujen saavutettavuuteen on suuri. Jaosto edellyttää, että kirjastoautoon liittyvä ongelma selvitetään. Asiasta enemmän kohdassa 5.2 Tarkastuslautakunnan muut havainnot ja arviot.

Kasvupalvelut, 25.11.2025

- Organisaatiouudistuksessa 1.6.2025 alkaen lukiokoulutus siirtyi kasvupalvelut vastuualueelle, tapahtumayksikkö siirtyi osaksi kaupunkikulttuurin vastuualuetta, elinkeino- ja ympäristöyksiköt yhdistyivät yhteiseksi yksiköksi ja International House Lahti siirtyi osaksi työllisyyden vastuualuetta.
- Vuosia toiveissa ollut lukion IB-linjan kaksisarjaisuus ei vielä toteutunut, vaikka hakijoiden määrä nousi, sillä hakijoiden kielellinen valmius ei ollut riittävä.
- Lahden vetovoima on kasvanut, elinvoimapalvelut on onnistunut kaupunkimarkkinoinnissa. Tarkastuslautakunnan 2. jaosto painottaa, että yritysvetovoiman lisäksi myös asuinympäristön (palvelut, perusopetus, varhaiskasvatus, muut opiskelumahdollisuudet jne.) tulee olla vetovoimainen. Tämän eteen tehdään laajasti töitä kaupungin organisaatiossa.

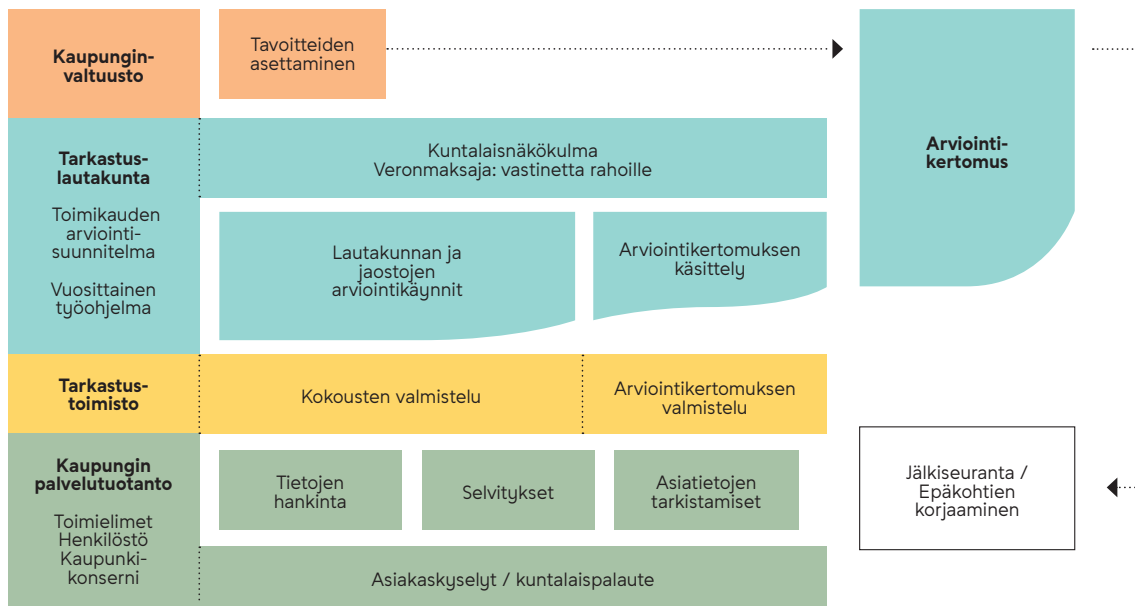
Perusopetus, Kivimaan koulu, 11.12.2025

- 1.1.2026 Lahden kaupunki muodostaa yhden oppilaaksiottoalueen, mikä mahdollistaa joustavan lähikoulun osoittamisen ja ryhmäkokojen hallinnan. Tarkastuslautakunta seuraa oppilaaksiottoalueen muutoksen vaikutuksia ja tulee arvioimaan niitä myöhemmin.
- Kouluruokailun laatu ja riittävyys ovat parantuneet: 80 prosenttia oppilaista kokee ruokailuun varatun ajan riittäväksi ja 89 prosenttia ruoan riittäväksi. Laadun ja maun osalta arviot ovat heikompia (60 ja 55 prosenttia). Haasteena on yläkoululaisten vähäinen koululounaan syönti, sillä vain 46 prosenttia syö koululounaan päivittäin. Kehittämistoimet keskittyvät ruokailun houkuttelevuuden lisäämiseen ja terveellisten elämäntapojen tukemiseen.
- Segregaation ehkäisy perusopetuksessa perustuu inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistamiseen ja koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen. Lahdessa on siirrytty keskitetystä erityisopetuksesta kohti mallia, jossa tuki järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa lähikoulussa. Valtion erityisavustuksia on kohdennettu sosioekonomisesti heikommilla alueilla sijaitseville kouluille.
- Vuonna 2025 Lahden peruskoulun päättäneitä oli yhteensä 1 259 oppilasta. Heistä 693 oppilasta (55 prosenttia) jatkoi lukioon, 473 oppilasta (38 prosenttia) ammatilliseen koulutukseen ja 76 oppilasta (6 prosenttia) TUVA-koulutukseen. Ilman opiskelupaikkaa jäi 17 oppilasta (1 prosentti). Nivelvaiheen tukitoimia kehitetään yhteistyössä toisen asteen oppilaitosten kanssa. Jaostoa huolehtaa erityisesti niiden nuorten tilanne, jotka jäävät ilman opiskelupaikkaa tai keskeyttävät opintonsa nivelvaiheessa tai sen jälkeen.

Tarkastuslautakunnan jäsenten arviointikertomuksen laadintaa koskevat esteellisydet on esitetty liitteessä 1.

Arviointikertomuksessa korostuvat lautakunnassa ja jaostoissa käsitellyt asiat, koska tarkastusresurssit eivät riitä kaikkien kaupungin toimintojen vuosittaiseen arviointiin. **Arviointikertomuksessa ei ole erikseen selostettu niiden tavoitteiden toteutumista, joista toimintakertomuksessa esitetyt tiedot ovat tarkastuslautakunnan arvion mukaan riittäviä.**

ARVIOINTIPROSESSI LAHDESSA

1.4 Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu valvoa sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee kunnanhallituksen ja alueidenkäyttölaissa (132/1999) tai rakentamislaisissa (751/2023) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa, pormestaria ja apulaispormestaria sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtävänsä valittu. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta. Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan luottamustoimen tai tehtävän päättyessä henkilöä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä ja tietoverkosta.

Lahdessa sidonnaisuuksista on ilmoitettu hyvin. Ilmoitusvelvollisia oli vuoden 2025 lopussa 82 henkilöä. Sidonnaisuusilmoitus on saatu yhteensä 80 ilmoitusvelvolliselta luottamushenkilöltä ja viranhaltijalta. Valtuusto on merkinnyt keväällä ja syksyllä tiedoksi yhteenvedon sidonnaisuusilmoituksista.

Vuonna 2025 Lahdessa otettiin käyttöön ilmoittajan vahvaan tunnistautumiseen perustuva *Sidonnaisuudet.fi* -rekisteri. Sidonnaisuusilmoitukset ovat näkyvissä Lahden kaupungin verkkosivuilla.

1.5 Tilintarkastaja ja Lahti-konsernin tilintarkastus

Tilintarkastajan on tarkastettava kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös. Mainitut tehtävät liittyvät **laillisuusvalvontaan**. Tilintarkastajan tulee noudattaa valtuuston ja tarkastuslautakunnan antamia ohjeita, jolleivät ne ole ristiriidassa lain, hallintosäännön tai julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan kanssa.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lahden kaupungin hallintosäännön ulkoista tarkastusta koskevien erillissääntöjen 2 §:n mukaan tarkastuslautakunta hyväksyy suunnitelman konserniyhteisöjen ja säätiöiden tilintarkastuksen järjestämisestä sekä nimeää ehdokkaat näiden sekä muiden yhteisöjen ja säätiöiden tilintarkastajiksi, milloin kaupungilla on tällainen nimeämisoikeus.

Lahden kaupungin sekä konserniyhtiöiden vuosien 2024–2026 tilintarkastusyhteisöksi on valittu BDO Audiator Oy ja kaupungin vastuulliseksi tilintarkastajaksi JHT, HT Minna Ainasvuori.

Tilintarkastussopimuksessa kaupungin tilintarkastuspäivien määräksi arvioitiin 85 päivää vuodessa ja konserniyhteisöjen tilintarkastuspäivien määräksi yhteensä 128 päivää. Vuoden 2024 toteutuneet tilintarkastuspäivät olivat kaupungin osalta 95 päivää ja konserniyhtiöiden osalta 209 päivää. Konserniyhtiöiden osalta vuotuiset päivät ylittivät 63 % arvioidusta. Ensimmäisenä tarkastusvuotena päivien ylitystä voidaan pitää ymmärrettävänä, kun tarkastuskohteet ovat tilintarkastusyhteisölle uusia. Lautakunta seuraa kehitystä ja edellyttää tarkastuspäivien määrän tasaantuvan sopimuskauden aikana.

1.6 Sisäinen valvonta, sisäinen tarkastus ja riskien hallinta

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kaupungin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, että päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakona, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena, sopimusten hallintana, osaamisena ja väärinkäytösten ehkäisyinä.

Kaupungin toimintakertomukseen kuuluva sisäisen valvonnan selonteko perustuu konsernihallinnon, palvelualueiden ja taseyksiköiden kuvauksiin ja itsearviointeihin hyvän hallinto- ja johtamistavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä sisäisen tarkastuksen toimintavuoden aikana tekemiin havaintoihin.

1.6.1 Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus toimii kaupunginjohtajan alaisuudessa ja tukee kaupungin johtoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisessa. Sen tehtävänä on arvioida hyvän hallintotavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta ja tehokkuutta sekä tukea organisaatiota sen arvojen toteuttamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Arvioidessaan organisaation toimintaa sisäinen tarkastus edistää johtamis- ja hallintoprosessin toimivuutta.

Sisäinen tarkastus on tärkeä osa sisäistä valvontaa varmistettaessa, että toiminnan resurssit ovat tehokkaassa ja vaikuttavassa käytössä, organisaatiossa noudatetaan lakeja, säännöksiä ja ohjeita sekä talouden ja toiminnan raportointi on riittävää, luotettavaa ja ajantasaista. Parhaimmillaan sisäistä tarkastusta voitaisi hyödyntää tehokkaan riskienhallinnan ja hyvän johtamisen ja hallinnon kehittämisessä.

Vuodesta 2022 lähtien sisäinen tarkastus on Lahdessa järjestetty ostopalveluna. Kaupunginhallitus hyväksyi 4.12.2023 päivitetyn toimintasäännön, jonka mukaan ”Sisäinen tarkastus voidaan järjestää kaupungin omana toimintana, ostopalveluna tai näiden yhdistelmänä. Kaupunginjohtaja päättää järjestämistavasta.”

Vuosien 2025–2026 palveluntuottajaksi valittiin tarjouskilpailun jälkeen kaupunginjohtajan päätöksellä KPMG Oy. Vuonna 2025 yhtiö teki sisäisen tarkastuksen myyntilaskutuksen oikeellisuudesta ja johtamisjärjestelmästä.

Tarkastuslautakunta toteaa vuoden 2024 arviointikertomuksessa esitetyn arvionsa mukaisesti, ettei sisäistä tarkastusta pidetä Lahdessa edelleenkään tärkeänä työvälinauna kaupungin johtamisessa. Suomen suurista kaupungeista Lahti on ainoa, jossa ei ole omaa henkilökuntaa sisäisen tarkastuksen tehtävissä.

1.6.2 Ilmoituskanava

Väärinkäytösten ilmoituskanava on ollut Lahden kaupungilla käytössä joulukuusta 2021 lähtien. Ilmoituskanavan käyttö perustuu EU:n Whistleblower-direktiiviin sekä kansalliseen ilmoittajansuojelulakiin.

Ilmoituskanavan kautta voi ilmoittaa Lahden kaupungin toimintaan liittyvästä väärinkäytösepäilystä tai toiminnasta, joka ei noudata kaupungin eettisiä periaatteita. Ilmoituksen voi tehdä Lahden kaupungin nykyinen tai entinen työntekijä, työnhakija, luottamushenkilö tai yhteistyökumppani. Ilmoituksen voi tehdä omalla nimellä tai täysin anonyymisti. Epäilysten tueksi ei tarvitse olla todisteita, mutta ilmoitukset pitää tehdä hyvässä uskossa. Ilmoituskanava on tarkoitettu ainoastaan väärinkäytösepäilyistä (esim. eturistiriidat, lahjonta, ihmisoikeusrikkomukset, kilpailulainsäädäntöä vastaan tehdyt rikkomukset, taloudelliset väärinkäytökset sekä syrjinnän ja ahdistelun muodot) ilmoittamiseen.

Ilmoitukset käsittelee työryhmä, johon kuuluu neljä henkilöä: juristi, työhyvinvoinpääällikkö, kehittämispääällikkö ja tarkastustoimiston edustaja. Kaikkiin vilpittömässä mielessä tehtyihin ilmoituksiin suhtaudutaan vakavasti ja käsitellään luottamuksellisesti.

Kaupungin ilmoituskanavan kautta tehtiin vuonna 2025 yhteensä 14 ilmoitusta. Ilmoitukset on käsitelty luottamuksellisesti ja sovitun prosessin mukaisesti. Ilmoitetut asiat eivät ole käsitelleet sellaisia EU-oikeuden alaan kuuluvia vakavia väärinkäytöksiä, joiden ilmoittamista varten ilmoituskanavaa koskeva lainsäädäntö on säädetty. Vaikka ilmoitukset eivät ole johtaneet jatkotoimenpiteisiin, mukana on ollut ilmoituksia, joiden johdosta ilmoitettuun asiaan kiinnitetään jatkossa tarkempaa huomiota ja toimintaa kehitetään.

Ilmoituskanava on käytössä myös kaikissa kaupunkikonsernin yli 50 työntekijää työllistävässä yhtiössä Lahti Energia Oy:ssä, Lahti Aqua Oy:ssä, Päijät-Hämeen laitoshuoltopalvelut Oy:ssä ja Päijät-Hämeen ateriapalvelut Oy:ssä. Lahti Energian ilmoituskanavaan on tullut vuoden aikana neljä ilmoitusta, jotka ovat koskeneet Lahti Energian toimintaa, lisäksi kanavalle on tullut ilmoituksia, jotka eivät kuulu ilmoituskanavan piiriin tai jotka eivät koske Lahti Energian toimintaa. Lahti Energiaa koskeneista käsitellyistä ilmoituksista kaksi on koskenut syrjintää, epäasiallista kohtelua tai häirintää ja kaksi on koskenut muuta asiaa. Väärinkäytöksiä ei ole ilmoitusten perusteella havaittu, mutta yhden ilmoituksen osalta on kehitetty toimintaa muistuttamalla ohjeistuksista. Muiden konserniyhtiöiden ilmoituskanaville ei ole tullut väärinkäytösilmoituksia vuonna 2025.

Kaupungin ilmoituskanavan kautta on tullut vuosien 2021–2025 aikana yhteensä 26 ilmoitusta. Ilmoitusten määrä on kasvanut vuosittain.

Sinfonia Lahden puistokonsertti järjestettiin jälleen Mukkulan tapahtumapuistossa.

2

Arviointikertomus- havaintojen jälkiseuranta

2.1 Vuoden 2024 arviointikertomus

Vuoden 2024 arviointikertomus oli valtuuston käsittelyssä 19.5.2025. Valtuusto päätti tarkastuslautakunnan esityksen mukaisesti kehottaa kaupunginhallitusta ryhtymään toimenpiteisiin arviointikertomuksessa esitettyjen epäkohtien korjaamiseksi ja jatkotoimenpiteiden toteuttamiseksi. Valtuusto merkitsi 1.9.2025 kaupunginhallituksen antaman selvityksen tiedoksi.

Selvitys kokonaisuudessaan:

<https://lahti-prod.oncloudos.com//cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=20251156-10>

Jäljempänä tarkastuslautakunnan arviot kaupunginhallituksen esittämistä selvityksistä.

2.1.1 Ydinkeskustan tyhjät tontin ja autiot rakennukset

Arviointikertomus 2024: Millä toimenpiteillä voidaan vauhdittaa ydinkeskustan rakentamistyhjiä tonttien ja purkukuntoisten rakennusten osalta?

Kaupunginhallituksen antaman selvityksen mukaan heikko markkinatilanne ja asuntorakentamisen määrän lasku heijastuu suoraan myös keskustan uuskohteiden käynnistymiseen ja vanhojen kohteiden jalostamiseen sekä peruskorjaamiseen. Väestönkasvu on vähäistä. Mikäli keskusta-alueen vapaiden tonttien ja tyhjien kiinteistöjen rakentamista halutaan nopeuttaa nykyisestä, pitää kasvu saada nousemaan 0,5–1 % välille, jotta viime vuosien keskimääräinen uudisrakennustuotanto on mahdollista saavuttaa. Asuinrakentamisen käynnistymistä jarruttaa myös, että liikatarjontaa on edelleen jäljellä. Rakennuskustannukset ovat korkeahkolla tasolla, asuntojen hintojen nousu on marginaalista ja uusien sekä vanhojen asuntojen hintaero on suuri.

Rakennuslupaprosessien sujuvoittamisella voidaan vähäisessä määrin edesauttaa hankkeiden käynnistymistä, mutta vaikutus on kuitenkin vähäinen, ellei peruskysyntää ole. Uuden rakentamislain voimaantulon myötä myös prosesseja kehitetään lain sallimissa puitteissa aiempaa joustavammiksi. Purkamislupaa koskevat säännösmuutokset voivat nopeuttaa jatkossa hankkeiden käynnistystä myös valitusoikeuksien rajaamisen osalta.

Rakennuksen kunnossapitovelvollisuus on rakentamislain keskeisiä periaatteita. Kunnossapitovelvollisuuden laiminlyöntiin voidaan ja tulee puuttua riittävän ajoissa, jotta rakennus ei kunnossapidon laiminlyönnin takia muutu korjaus- ja käyttökelvottomaksi. Ongelmallisia ovat tilanteet, joissa rakennuksen omistajalta puuttuvat käytännössä taloudelliset edellytykset rakennuksen hoitamiseen.

Valitettavasti viranomaisen pakkokeinot johtavat harvoin rakennushankkeiden käynnistymiseen tai tilanteen pysyvään korjaantumiseen. Jatkuvat hylättyjen rakennusten valtaamiset suojaustoimista huolimatta aiheuttavan uhkan lähiympäristön turvallisuudelle sekä aineellisia tuhoja. Jokaisen hylätyn tai tyhjillään olevan rakennuksen purkaminen ei ole kuitenkaan kestävä ratkaisu.

Tarkastuslautakunta otti vuoden 2024 arviointikertomuksessaan yhtenä esimerkkinä esiin Hämeenkatu 24:n kaupunkikuvaa rumentavan autiotalon. Lautakunta totesi, että kaupungin olisi lunastettava tontti ja talo, jos ongelmasta halutaan eroon. Neuvottelujen tuloksena kaupunkiympäristölautakunta päätti tammikuussa 2026, että kaupunki ostaa tontin ja rakennuksen yhteensä 1,5 milj. euron kauppahinnalla. Tarkastuslautakunnan mielestä hinta on kohtuullinen. Kauppa oli käytännössä ainoa keino saada rakennus ja tontti kaupungin hallintaan jatkojalostusta varten. Päätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen, joten ongelman hoitaminen viivästyy vielä tältä osin.

Lautakunnan esille nostamista tyhjästä tonteista on puretun Postitalon paikalle kaavailtu pysäköintilaitosta MAL-rahoituksen tuella sekä mahdollisesti myös kaupallisia palveluja samaan kortteliin. Lautakunta on tyytyväinen, että esiin nostetut kaupunkikuvalliset ongelmat ovat etenemässä ainakin osittain parempaan suuntaan. Yleisilme vaikuttaa kaupungin imagoon ja keskustan vetovoimaan.

2.1.2 Tyhjilleen jääneet julkiset rakennukset

Arviointikertomus 2024: Miten nopeutetaan tyhjilleen jääneiden kustannuksia aiheuttavien julkisten rakennusten, kuten mm. Salinkallion koulun purkamista?

Kaupunginhallituksen antaman selvityksen mukaan Lahden Tilakeskus on siirtänyt muista tehtävistä henkilöresurssia tyhjäksi jääneiden purkua odottavien rakennusten purkuprosessin edistämiseen. Tehtävänä on hakea tarvittavat purkuluvat, teettää vaadittavat selvitykset ja kartoitukset sekä hoitaa purkuihin liittyvät kilpailutukset sekä varsinainen purkaminen.

Purkamisten edellytyksenä on, että viranomainen myöntää purkuluvan. Vuoden 2025 alusta voimaan tullut rakentamislain muutos on selkeyttänyt purkamislupaprosessia. Uusi rakentamislaki mahdollistaa tiettyssä tapauksessa myös suojeltujen rakennusten purkamisen. Salinkallion koulun osalta kaupunkisuunnittelu on käynnistänyt kaavaprosessin, jonka takia Salinkallion koululle ei myönnetä purkulupaa kaavoitusprosessin aikana.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Salinkallion koulun alueen uudelleenkaavoitusprosessi on alkanut kesäkuussa 2025. Kaavatyön tavoitteena on tutkia, voidaanko käytöstä poistunut koulurakennus osoittaa johonkin muuhun käyttöön vai puretaanko se. Asemakaavan luonnosvaiheessa on laadittu kolme erilaista vaihtoehtoa. Nämä ovat olleet nähtävänä ja kommentoitavana vuoden 2025 joulukuusta vuoden 2026 tammikuuhun. Asemakaavamuutos on tarkoitus tuoda kaupunkiympäristölautakunnan käsittelyyn alkukevään 2026 aikana.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaavoitusprosessi on alkanut, kun tarkastuslautakunta on osaltaan kiirehtinyt ratkaisuja tyhjillään rapistuvan koulurakennuksen tilanteeseen. Tarkastuslautakunta toivoo, että uusi kaava tuodaan kaupunginvaltuuston päätettäväksi mahdollisimman pian.

Lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että tyhjiksi jääneet julkiset rakennukset ovat edelleen lisääntyneet. Kaupungin keskustassa näihin kuuluu mm. keskeisellä paikalla sijaitseva Harjun koulu.

2.1.3 Kunnossapidon urakkajärjestelmämalli

Arviointikertomus 2024: Selvitetään, onko nykymuotoisen kunnossapidon hoidonjohtourakkajärjestelmän jatkaminen kaupungin edun mukaista ja mitkä olisivat vaihtoehdot

Kaupunginhallituksen antaman selvityksen mukaan kaupunkitekniikka järjestää kaikki infraan liittyvät palvelunsa markkinaehtoisesti. Viime aikoina suurimmat haasteet ovat ilmenneet kunnossapidossa, mutta myös rakentamisen urakoinnissa on ajoittain haasteita ja suunnittelun kustannukset ovat kasvaneet. Onkin syytä arvioida infrapalveluiden tuottamistapaa.

Kaupunkiympäristön palvelualue käynnistää ulkoisen selvityksen, jossa tarkastellaan koko infran palvelun järjestämistapa. Tarkastelun perusteella tavoitellaan päätöksiä siitä, jatketaanko nykyisellä täysin markkinaehtoisella mallilla kaupunkitekniikan palveluiden järjestämisessä vai järjestetäänkö jokin toiminto itse. Laaditaan itsearviointi, keskustellaan markkinoiden kanssa ja tuotetaan mahdollisimman laaja vaikutustenarviointi eri järjestämistapojen välillä. Tavoiteaikataulun mukaan päätöksiä pyritään tekemään syksyn 2025 aikana.

Kaupunkiympäristön palvelualueen tammikuussa antaman väliaikatiedon mukaan selvitystyö on käynnissä konsulttityönä. Selvitystä tekemään on tarjouskilpailun perusteella valittu Vison Oy ja projekti kulkee nimellä Lapa-hanke. Työssä pidetään työpajoja, tehdään haastatteluja ja kerätään tietoa esim. kirjallisuusselvityksillä. Kaksi ensimmäistä työpajaa on pidetty ja haastattelut ovat käynnissä. Tuloksia esitellään alustavan aikataulusuunnitelman mukaan kaupunkiympäristölautakunnalle maaliskuussa ja lopputulokset ovat käytössä toukokuussa 2026. Selvityksen kustannukset ovat noin 40 000 euroa.

Tarkastuslautakunta pitää tuotantotavasta riippumatta tärkeänä nykyistä parempaa kunnossapidon laatutasoa ja sen seuranta.

2.1.4 Eventum Lahti Oy:n tukijärjestelmä

Arviointikertomus 2024: Selvitetään, miten yleishyödyllinen taide- ja kulttuuritoiminta sekä markkinaehtoinen liiketoiminta eriytetään kirjanpidollisesti Eventum Lahti Oy:n toiminnassa ja onko nyt myönnetty vuokratuki julkista piilotukea.

Kaupunginhallituksen antaman selvityksen mukaan Eventum Lahti Oy on markkinaehtoisesti toimiva osakeyhtiö, eikä se tuota yleishyödyllistä taide- ja kulttuuritoimintaa. Eventum Lahti Oy:n hallitus on kokouksessaan 10.4.2024 todennut, että yhtiöllä ei ole kulttuuriperinnön vaalimiseen liittyviä tehtäviä. Näin

ollen Eventum Lahti Oy:lla ei ole mitään sellaisia tehtäviä, jotka edellyttäisivät kirjanpidon eriyttämistä.

Eventum Lahti Oy:n tapahtumatalona toimivan Sibeliustalon vuokra on puolueettoman arvioijan mukaan markkinaperusteinen vuokrataso, eikä vuokraan sisälly suoraa eikä piilotukea. Eventum Lahti Oy:n ja Lahti Sinfonian väliseen sopimukseen ei ole tehty muutoksia.

Sibeliustalon sopimukset ja sopimusmallit Eventum Lahti Oy:n ja Lahden Tilakeskuksen sekä Sinfonia Lahden välillä tarkastellaan uudelleen. Vain Sinfonia Lahden käytössä olevien tilojen vuokrauksen ei ole syytä kiertää Eventumin kautta. Eventum Lahti Oy:n ja Sinfonia Lahden välisissä sopimuksissa tilavuokrat ja palvelut on syytä eriyttää toisistaan. Mahdollisista muutoksista päätetään erikseen.

Tilakeskuksen antaman selvityksen mukaan Eventum Lahti Oy maksoi vuokraa Sibeliustalosta vuonna 2025 uuden yhtiön liikevaihtoon perustuvan vuokrasopimuksen perusteella 851 000 euroa. Vuonna 2024 Sibeliustalon vuokra oli 1 884 000 euroa.

Tilakeskukselle maksettiin vuonna 2025 kaupungin sisäisenä kirjanpidollisena "avustuksena" 900 000 euroa korvauksena Lahti Eventum Oy:lle annetusta vuokra-alennuksesta. Tilakeskukselle kohdennettu suoritus on kaupungin kirjanpidossa kirjattu tilille "Tuet ja avustukset kunnalta" ja maksettu kaupunginhallituksen kustannuspaikalta.

Konsernihallinnon antaman selvityksen mukaan kaupunki on sitoutunut maksamaan Sibeliustalon kulttuuri-infran ylläpidosta tilakeskukselle 900 000 euroa vuosina 2025 ja 2026. Määräraha on varattu kummankin vuoden talousarviossa ja käyttösuunnitelmassa. Määrärahan varaaminen perustuu Konserni- ja tilajaoston 12.8.2024 §72 päätökseen. Tästä ei ole tehty erillistä sopimusta, vaan kustannusten jako pohjautuu em. periaatepäätökseen.

Tarkastuslautakunta toteaa, ettei Konserni- ja tilajaoston vuonna 2024 tekemään päätökseen tai sen perusteluihin sisälly mitään mainintaa siitä, että tilakeskukselle hyvitetään menetetty vuokratulo kaupungin sisäisellä avustuskirjauksella. Kyseistä 900 000 euron avustusta ei myöskään ole eritelty kaupungin vuoden 2025 eikä 2026 talousarviossa tai käyttösuunnitelmissa. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan avustus on kirjattu tilakeskuksen tuloksi ja menoksi kaupunginhallituksen kustannuspaikalta ilman, että asiasta olisi selkeästi päätetty.

Tilakeskuksen antaman selvityksen mukaan Sibeliustalon nykyinen vuokrasopimusmalli ei mahdollista tarvittavien korjausinvestointien tekemistä. Tarkoitus on, että ainakin orkesterin jatkuvassa käytössä olevat tilat poistetaan Eventum Lahti Oy:n kanssa tehdystä vuokrasopimuksesta ja niistä tehdään normaali kaupungin sisäinen vuokrasopimus.

Hämeenlinnan Hallinto-oikeus on 5.3.2026 antamallaan päätöksellä kumonnut kaupunginhallituksen päätöksen 2,8 miljoonan euron sijoituksen tekemisestä yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Päätöksen perustelujen mukaan on mahdollista, että pääomasijoitus sisältää Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa tarkoitettua valtiontukea.

Hallinto-oikeuden päätöksen vuoksi Eventum Lahti Oy:n toimintaedellytykset on selvitetävä uudelleen. Asian valmistelu on kesken.

2.1.5 Nuorten päihteiden käyttö sekä alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen

Arviointikertomus 2024: Millä toimenpiteillä voidaan vähentää nuorten lisääntyntä päihteiden käyttöä sekä alueellista ja sosiaalista eriytymistä?

Kaupunginhallituksen antaman selvityksen mukaan alueellisen ja sosiaalisen eriytymisen ratkaiseminen ja ennaltaehkäiseminen edellyttää toimenpiteitä laaja-alaisesti koko kaupunkikonsernissa ja toisinaan myös positiivista diskriminaatiota. Asuinalueiden eriytymistä ennaltaehkäistään huolehtimalla tasapainoisista asuntomarkkinoista, asuinalueen ja ympäristön kunnosta ja viihtyisyydestä sekä palveluiden saavutettavuudesta, mikä liittyy niin lähipalveluihin kuin joukkoliikenteen saavutettavuuteen.

Työllisyyttä edistävät toimenpiteet lisäävät hyvinvointia koko kaupungissa ja on siten tehokkaimpia keinoja myös eriytymisen hoitamiseen. Tutkimuksissa on saatu myös näyttöä siitä, että painotettujen opintojen kohdentaminen eriytymisuhan alaisten alueiden kouluihin, voi lisätä asuinalueiden ja koulujen suosiota ja sitä kautta edesauttaa asuinalueen vetovoimaa ja vähentää eriytymistä.

Annetussa selvityksessä luetellaan useita koulujen, oppilashuollon, nuorisotoimen ja järjestöjen ennaltaehkäiseviä toimia, joilla pyritään ehkäisemään päihteiden käyttöä ja sosiaalista eriytymistä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että annettujen selvitysten perusteella nuorten tukipalveluja sekä ennaltaehkäiseviä toimia on lisätty. Kaupungin uuteen strategiaan sisältyy tavoite segregaatian purkamisesta ja nuorten päihteiden käytön vähentämisestä.

Kaupunginhallituksen nimeämä aluepalvelutoimikunta laatii vuoden 2026 aikana esityksen valtuustotasoisesta aluepalveluohjelmasta, joka ohjaa kaupungin investointiohjelmaa ja palveluverkkoa vuodesta 2027 alkaen. Toimikunta tarkastelee poikkihallinnollisesti kaikkia kaupungin palvelupisteitä. Tavoitteena on kehittää monipuolinen, turvallinen ja vetovoimainen kaupunki sekä varmistaa kaupunginosien tasapuolinen kohtelu ja ehkäistä segregaatia.

3

Lahden strategia

3.1 Yleistä

Kuntastrategia on valtuuston merkittävin ohjausväline kunnan johtamisessa. Siinä päätetään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntalakiä koskevan hallituksen esityksen (HE 268/2014) mukaan strategiassa tulee aiempaa käytäntöä selvemmin ottaa huomioon kunnan taloudelliset realiteetit ja kehitysnäkymät. Kuntastrategian tulee ohjata kunnan taloussuunnittelua. Kuntalain mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa, sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi päivitetyn kaupunkistrategian 14.3.2022. Lahden kaupungin visiona vuoteen 2030 on, että **”Lahti on tehty kestäväksi”**. Visio asettaa Lahdelle kunnianhimoisen tavoitteen edistää niin ekologista, sosiaalista kuin taloudellista kestävyyttä. Lahti pyrkii olemaan kestävästi elinvoimainen, kestävästi hyvinvoiva ja kestävästi uudistuva.

Strategiassaan Lahti tähtää hiilineutraaliksi jo vuonna 2025. Lisäksi vuoteen 2030 mennessä Lahti tavoittelee 10 000 korkeakouluopiskelijaa.

Kevään 2025 kuntavaaleissa valittu kaupunginvaltuusto aloitti uuden kaupunkistrategian valmistelun. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupungin strategian kokouksessaan 27.10.2025. Lahden kaupungin visio vuoteen 2035 on: Lahti – Tehty kestäväksi. Uuden ajan yliopisto- ja ympäristökaupungissa yritykset menestyvät ja elämä on merkityksellistä.

Vuonna 2025 voimassa ollut strategia

3.2 Strategisten mittareiden toteutuma

Strategian perustavoitteiden toteutumista seurataan strategisilla mittareilla, jotka kuvaavat kehityksen suuntaa yleisellä tasolla. Mittareiden toteumasta raportoidaan vuosittain toimintakertomuksessa.

Strategisten mittareiden toteumaraportoinnissa positiivista kehitystä on ilmoitettu olevan seuraavien mittareiden osalta:

- muuttoliike on positiivinen
- korkeakouluopiskelijoiden määrä kasvaa
- osaavan työvoiman saatavuus on parantunut
- tapahtumien määrä on kasvanut
- majoituskapasiteetti ja sen käyttö on kasvanut
- keskustan viihtyisyys on elinvoimalaskennan mukaan kasvanut
- suurin osa uudesta rakentamisesta sijoittuu kestäville kaupunkirakenteen vyöhykkeille
- terveytensä keskitasoiseksi tai sitä paremmaksi kokevien osuus (%) on kasvanut
- tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa olevien osuus (%) on vähentynyt
- laittomia huumeita ainakin kerran kokeilleiden osuus (%) on vähentynyt
- yksinäiseksi itsensä tuntevien osuus on vähentynyt kaikissa ikäluokissa
- syrjäytymisvaarassa olevien 18–24-vuotiaiden osuus (%) on pienentynyt
- terveytensä keskitasoiseksi tai huonommaksi kokevien 8. ja 9. luokkalaisten osuus (%) on pienentynyt
- lihavien/ylipainoisten 8. ja 9. luokkalaisten osuus (%) on pienentynyt
- entistä useammalla lapsella ja nuorella on mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista
- yhdistys- ym. harrastetoimintaan aktiivisesti osallistuvien asukkaiden määrä on lisääntynyt
- Lahti nähdään kumppanuuskyselyn perusteella hyvänä kumppanina

Kehitys on ollut negatiivista tai sitä ei ole ollut riittävästi seuraavien mittareiden osalta:

- Kasvihuonekaasupäästöt eivät ole vähentyneet odotetusti
- Työpaikkojen määrä on vähentynyt
- Bruttokansantuote asukasta kohden maakunnittain ei ole kasvanut odotetusti
- Korkea-asteen suorittaneiden nettomuuttoliike (15–64-vuotiaat) on negatiivinen
- Nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys ovat lisääntyneet
- Ulkomaalaisten työnhakijoiden aktivointiaste on laskenut
- Uudet avoimet työpaikat ovat vähentyneet
- Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%) on kasvanut
- Huumeiden määrä jätevedessä on kasvanut
- Ilman toisen asteen koulutusta olevien 20–24-vuotiaiden osuus on kasvanut
- Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kokevien lasten ja nuorten osuus (%) on kasvanut
- Entistä useampi koululainen ja opiskelija kokee, ettei hän ole tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, (%)
- Osallistuvan budjetoinnin osallistujamäärä on laskenut
- Kaupungin osallisuustilaisuuksien ja osallistujien määrä on laskenut
- Kaupungin investointien tulorahoituksen osuus on pienentynyt
- Päätösten vaikutusten ennakoarviointien lukumäärä on laskenut
- Terveysperusteiset poissaolot ovat lisääntyneet

Muiden mittareiden osalta tilanne on raportoinnin mukaan säilynyt ennallaan. Kaupungin toiminnan strategialähtöisyys pyritään varmistamaan siten, että talousarvio ja siihen kirjattavat toiminnalliset tavoitteet (strategian kärkihankkeet) pyritään kytkemään kiinteästi kaupungin strategiaan.

3.3 Kasvihuonekaasupäästöjen kehitys

Vuonna 2025 voimassa olleessa kaupungin strategiassa oli tavoitteena, että Lahti olisi hiilineutraali vuonna 2025. Tavoitteena oli vähentää tuotannollisia päästöjä 80 prosenttia vuoden 1990 päästöihin verrattuna ja huolehtia loppujen päästöjen sitomisesta hiilinieluihin ja -varastoihin. Hiilineutraalisuutta ei saavutettu vuonna 2025. Uudessa strategiassa **Lahti pyrkii saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2030 mennessä ensimmäisenä suurena kaupunkina Suomessa.**

Hiilineutraalisuuden tavoittelemisessa odotettiin merkittävää apua Kymijärven voimalaitoksen viereen suunnitellusta Nordic Ren-Gas Oy:n uusiutuvan e-metaanin tuotantolaitoksesta. Viimeisten tietojen mukaan laitoksen rakentaminen viivästyy. Tämän vuoksi on jouduttu enenevässä määrin etsimään lisäkeinoja hiilineutraalisuuden saavuttamiseksi mm. liikenteen päästöistä. Tieliikenne on suurin päästösektori 33 prosentin osuudella. Tältä osin tarkastuslautakunta on jo vuosi sitten todennut, että valitettavasti kaupungin ohi- ja läpikulkuliikenteen päästöihin ei voida vaikuttaa.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan hiilineutraalisuustavoitetta pidetään yleisesti kannatettavana. Autokannan sähköistyminen etenee, mutta joukkoliikenteen käyttö ei juurikaan ole lisääntynyt. Matkustajamäärä lisääntyi vuonna 0,8 % vuonna 2025 edellisvuoteen nähden, kun kasvutavoite oli 3,5 %.

Tuotantoperusteiset kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt (CO₂e) suhteessa vuoden 1990 tasoon ovat vähentyneet seuraavasti:

Vuosi	Muutos 2025
2010	+ 8 %
2015	- 31 %
2021	- 55 %
2022	- 61 %
2023	- 64 %
2024	- 67 %

Tarkastuslautakunta toteaa, että päästöt ovat pitkällä aikavälillä vähentyneet merkittävästi ja suurin vaikutus näkyy siinä, kun kivihiilen poltto Kymijärven voimalaitoksessa lopetettiin vuonna 2019. Vastaavia kehitysloikkia ei enää ole näköpiirissä. Hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen näyttää käytettävissä olevin keinoin vaikealta.

3.4 Hyvinvoinnin edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu kuntien lakisääteisiin velvoitteisiin. Kuntalain mukaan kunnilla on yleinen velvollisuus edistää asukkaidensa hyvinvointia. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva lainsäädäntö täsmentää tätä roolia. Hyvinvointialueilla on samankaltainen vastuu edistää hyvinvointia ja terveyttä osana toimintaansa, mikä edellyttää tiivistä yhteistyötä kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

Kunnat, hyvinvointialueet ja muut toimijat vastaavat yhdessä hyvinvoinnin edellytyksistä, kuten elinympäristön turvallisuudesta, palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamisesta. Hyvinvoinnin edistämisessä korostuu ennaltaehkäisevä työ, jota voidaan kohdentaa alueellisesti ja eri väestöryhmille.

Terveydenhuoltolain 12 § edellyttää, että kunnan on raportoitava valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä, lisäksi kunnan on laadittava joka valtuustokaudella laaja hyvinvointikertomus.

Lahdessa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on organisoitu laaja-alaisesti ja monialaisesti. Kaupunki tekee johdonmukaista HYTE-työtä omissa toiminnoissaan sekä tiiviissä yhteistyössä järjestöjen, oppilaitosten ja yritysten kanssa. Painopisteinä ovat kaupunkilaisten hyvinvointi, terveelliset elämäntavat, osallistuminen ja turvallinen elinympäristö. Työ tukee kaupungin elinvoimaa ja edistää yhdenvertaisuutta mm. palvelujen saavutettavuutta kehittämällä ja syrjintää ehkäisemällä.

HYTE-kerroin on osa kuntien valtiosuusjärjestelmää. Sen tarkoituksena on korvata hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä aiheutuvia kustannuksia ja kannustaa kuntia edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. HYTE-kerroin on Lahdessa laskenut noin neljä prosenttia vuodesta 2023 vuoteen 2025, mikä viittaa siihen, että Lahti ei ole saavuttanut HYTE-indikaattoreissa valtakunnallisesti vertailtuna paranevaa kehitystä.

Tarkastuslautakunta on arvioinut hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä Lahden kaupungin osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalveluista saamiensa vuoden 2025 mitattujen indikaattorien tulosten perusteella.

Lisätietoa HYTE-kertoimesta: [HYTE-kerroin – kannustin kunnille - THL](#)

Positiivisen kehityksen indikaattorit:

- Elämänlaadun hyväksi kokevien osuus 20–64-, 65- ja 75-vuotiailla valtakunnan tasoaparempi. 20–64-vuotiaat 51,3 % (koko maa 49,4 %), 65 vuotta täyttäneet 55,2 % (koko maa 52,4 %), 75 vuotta täyttäneet 49,0 % (koko maa 46,8 %)
- Yksinäisyyttä kokevien osuus 65- ja 75-vuotiailla alempi kuin koko maassa. 65 vuottatäyttäneet 6,8 % (koko maa 9,7 %), 75 vuotta täyttäneet 8,8 % (koko maa 10,9 %)
- Kasviksia, hedelmiä ja marjoja useita kertoja päivässä syövien osuus valtakunnan tasoa korkeampi kaikissa ikäryhmissä. 20–64-vuotiaat 32,3 % (koko maa 30,0 %), 65 vuotta täyttäneet 41,3 % (koko maa 39,2 %), 75 vuotta täyttäneet 42,0 % (koko maa 40,3 %)
- Häiritsevää seksuaalista ehdottelua ja ahdistelua vuoden aikana kokeneiden määrä on pienentynyt, ollen kuitenkin koko maan keskiarvoa yleisempää (8.–9.lk 24 % (koko maa 22 %), lukio 24 % (koko maa 22 %), ammattioppilaitos 28 % (koko maa 20 %)).
- Päivittäisen elämän erittäin tai hyvin turvalliseksi kokevien osuus kaikissa ikäryhmissä valtakunnan tasoa parempi. 20–64-vuotiaat 72,9 % (koko maa 71,2 %), 65 vuotta täyttäneet 60,9 % (koko maa 59,5 %), 75 vuotta täyttäneet 56,3 % (koko maa 54,1 %)
- Humalahakuinen juominen kaikilla koulutusasteilla vähäisempää kuin koko maassa. 8.–9.lk 6 % (koko maa 7 %), lukio 10 % (koko maa 12 %), ammatillinen oppilaitos (AOL) 15 % (koko maa 17 %)

Negatiivisen kehityksen indikaattorit:

- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat: Lahti 6,3 % (koko maa 5,8 %)
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavat: Lahti 4,3 % (koko maa 2,4 %)
- Koulutuksen ja työn ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat nuoret: Lahti 10,8 % (koko maa 8,1 %)
- Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8.–9. luokkalaiset Lahti 24 % (koko maa 22 %)
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot, 65+ / 10 000 Lahti 335,6 (koko maa: 326,8)
- Ei syö koululounasta päivittäin: 8.–9.lk 54 % (koko maa 44 %), lukio 35 % (koko maa 36 %), ammatillinen oppilaitos (AOL) 47 % (koko maa 43 %)

Lahden osallisuutta ja työllistymistä kuvaava kokonaiskuva on valtakunnallista tasoa heikompi. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavien suuri määrä ja nuorten ulkopuolisuus korostavat tarvetta pitkäjänteiselle yhteisöllisyyden vahvistamiselle ja koulutuspolkujen tukemiselle.

Lahdessa tehdään laaja-alaista ja systemaattista HYTE-työtä, mutta indikaattorit osoittavat, että toimenpiteitä tulee vahvistaa erityisesti nuorten hyvinvoinnissa, työllisyydessä ja koulutukseen kiinnittymisessä. Toisaalta aikuisten hyvinvoinnissa on useita vahvuuksia, joista kannattaa pitää kiinni. Kokonaisuutena Lahti tarvitsee aiempaa kohdennetumpia toimia väestöryhmiin, joilla hyvinvointi jää selvästi keskimääräistä heikommaksi.

Nuorisopalvelut järjestivät
dj-työpajan.

4

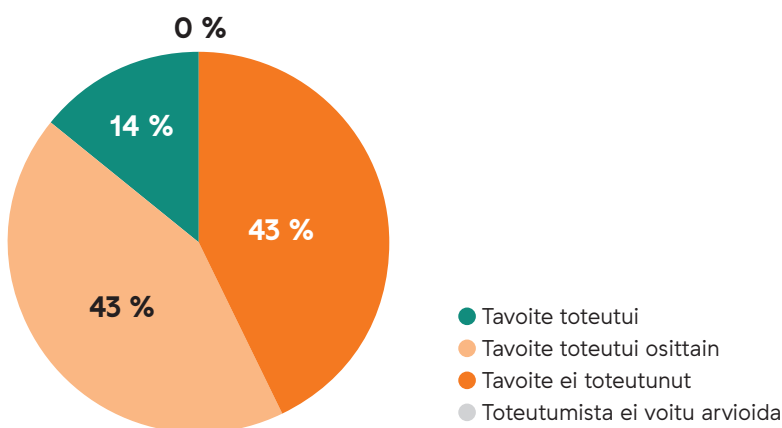
***Tavoitteiden toteutumisen
ja toiminnan arvioiminen***

Toiminnallisia tavoitteita on asetettu vuoden 2025 talousarviossa yhteensä 30 kpl. Kaupungin organisaatio uudistui 1.6.2025 alkaen, kun toimintoja siirtyi sivistyksestä elinvoiman palvelualueelle. Toimintakertomuksessa ja arviointikertomuksessa noudatetaan uuden organisaation mukaista ryhmittelyä toiminnallisten tavoitteiden vastuullisten palvelualueiden osalta.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan toiminnallisista tavoitteista toteutui alle puolet (40 %). Osittain toteutuneita tavoitteita oli lähes neljännes (23 %). Kolmasosa (30 %) tavoitteista jäi toteutumatta. Tavoitteiden toteumaraportointi oli olennaisesti puutteellinen seitsemän prosentin osalta, joten tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan näitä tavoitteita ei voitu arvioida lainkaan. Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta poikkesi toimintakertomusraporttiin verrattuna yhdeksän toiminnallisen tavoitteen kohdalla.

4.1 Konsernihallinto

Konsernihallinnolla oli yhteensä seitsemän toiminnallista tavoitetta, joista tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutui yksi, osittain toteutui kolme ja kolme jäi kokonaan toteutumatta.

Arviointi toiminnallisten tavoitteiden eli strategian kärkihankkeiden tavoitteiden toteutumisesta	Kyllä	Ei	Osittain	Ei voida arvioida
KONSERNIHALLINTO				
JOHTAVA YMPÄRISTÖKAUPUNKI LAHTI				
Vauhditamme siirtymistä kestäväan rakentamiseen		X		
OSAAVA LAHTI				
ELÄVÄ LAHTI				
HYVINVOIVA LAHTI				
Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa kaupungin kehittämiseen.			X	
HOUKUTTELEVA TYÖNANTAJA LAHTI				
Kehitämme ja vahvistamme työnantajamielikuvaa		X		
Kehitämme valmentavaa johtamista koko työyhteisössä			X	
Käynnistämme mentorointiohjelman			X	
Valmistelemme kaupungin strategian laajassa yhteistyössä	X			
Onnistumme TE-palveluiden muutosjohtamisessa		X		

Toimintakertomuksen toteumatiedoista poikkeavat arviot

- Kestävään rakentamiseen siirtymisessä yhtenä tavoitteena oli, että tyhjien tilojen neliömäärä vähenee viisi prosenttia. Tyhjät tilat lisääntyivät lähes 5 000 m². Niiden osuus omasta tilakannasta nousi 16 prosentista 18,9 prosenttiin. Näin ollen tavoite ei tältä osin toteutunut edes osittain.
- Työnantajamielikuvan kehittämisen ja vahvistamisen tavoitteena oli, että kaupunki koettaisiin houkuttelevammaksi työnantajaksi. Tavoitteen mittarina oli, että suositteluindeksi (NPS) nousee. Toimintakertomuksen mukaan tavoite toteutui osittain. Tarkastuslautakunta katsoo, ettei tavoite toteutunut lainkaan, koska hyvinvointikyselyä ei toteutettu eikä NPS indeksin kehitystä siten mitattu.
- Tavoitteena oli kehittää valmentavaa johtamista koko työyhteisössä. Toimintakertomuksen mukaan tavoite toteutui. Annetun selvityksen mukaan valmentavan johtamisen kehittämispäiviä on järjestetty useita. Tavoitteen mittareina olivat työhyvinvointikyselyn uudistaminen, esihenkilötyön arvosana sekä kokonaisarvosana työhyvinvoinnin kokemuksesta. Näitä ei kuitenkaan voitu mitata, koska hyvinvointikyselyä ei järjestetty. Näin ollen tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoite toteutui vain osittain.
- Mentorointiohjelman käynnistämisen mittareina olivat toiminnan aloittaminen ja siihen osallistuvien tyytyväisyyden mittaaminen. Toimintakertomuksen mukaan tavoite toteutui. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoite toteutui vain osittain, koska toisena mittarina ollutta tyytyväisyyskyselyä jätettiin tekemättä.

Jäljempänä on tarkempaa arviointia eräiden konsernihallinnon palvelualueen tavoitteiden osalta.

4.1.1 Tyhjien tilojen vähentäminen

Kärkihanke: Johtava ympäristökaupunki Lahti

Tavoite	Toimintakertomus	Tarkastuslautakunnan arvio
Osana kestäväään rakentamiseen siirtymistä tavoitteena oli tyhjien tilojen neliömäärän vähentäminen 5 %.	Tyhjät tilat lisääntyivät kokonaisuudessaan vajaat 5 000 m ² ja tyhjien tilojen osuus omasta tilakannasta nousi 16 % -> 18,9 %.	Tyhjien tilojen osuus lisääntyi, kun purkamista koskevat tavoitteet eivät toteutuneet. Tyhjien tilojen myyntiä vaikeuttaa se, ettei julkisia tiloja ole helppo muuttaa toiseen käyttöön.

Tyhjien tilojen lisääntyminen vuonna 2025

Kaupungin tilakeskuksen taseessa olevissa rakennuksissa tyhjilleen jääneet tilat lisääntyivät vuoden 2025 aikana 4 315 m². Näistä neliömääriltään suurimmat olivat:

Laatikkotehtaankatu 2 (varasto)	1 426 m ²
Sopenkorvenkatu 7 (varasto)	718 m ²
Kunnaksen päiväkoti	659 m ²
Harjun koulun liikuntatila	477 m ²
Villa Piiparin päiväkoti	415 m ²

Kaupungin käytöstä poistuneesta rakennuskannasta saatiin myytyä yhdeksän kohdetta:

Niemen pelastusasema, rakennus ja tontti	1,5 milj. €
Ruuhijärven VPK, rakennus	1 000 €
Kunnaksen VPK, rakennus ja tontin vuokraoikeus	55 000 €
As Oy Susihukka, liikehuoneiston osakkeet	15 000 €
KOy Nastonharjun Liiketalo, liikehuoneiston osakkeet	200 €
KOy Villälähteen Liikekeskus, liikehuoneiston osakkeet	500 €
As Oy Kolmenässärinne, liikehuoneiston osakkeet	490 €
Uudenkylän koulu, tila rakennuksineen	19 500 €
Latokuivuri, Linnaistentie 114	25 000 €

Vuonna 2025 purettiin yksi rakennus, joka oli Ali-Juhakkalan koulun yhteydessä oleva siirtokelpoinen parakkirakennus.

Tilakeskuksen taseessa on lukuisia tyhjillään olevia rakennuksia, joille ei löydy jatkokäyttöä eikä ostajaa. Purkamisen on usein järkevin vaihtoehto, mutta toteutukseen pääseminen on hidas prosessi. Tällä hetkellä on purkulupa esim. Nastolan entiselle kunnantalolle ja Kukkasen koululle.

Vuonna 1964 rakennettu ja 1975 laajennettu Nastolan entinen kunnantalo on ollut tyhjillään puoleltoista vuoden ajan. Purkuluvan saanut rakennus puretaan näillä näkymin vielä tänä vuonna.

4.1.2 Työnantajamielikuva

Kärkihanke: Houkutteleva työyhteisö Lahti

Tavoite	Toimintakertomus	Tarkastuslautakunnan arvio
Kehitämme ja vahvistamme työnantajamielikuvaa. Suosittelemme NPS nousee.	Työhyvinvointikysely uudistettiin mutta kyselyä ei toteutettu YT-menettelyn vuoksi. NPS tulosta ei saatu.	Työnantajamielikuva on YT-menettelyn vuoksi heikentynyt.

Lahden kaupungin yhteistoimintamenettelyt

Lahden kaupunki kävi vuonna 2025 läpi kaksi yhteistoimintaprosessia, joiden tuloksena vähenee yhteensä 177 henkilötyövuotta. Tämä on merkinnyt kaupungin yksiköissä tehtävien uudelleenjärjestämisiä ja toimintatapojen uudistamista.

Keväällä 2025 toteutettiin kaupunkitasoisesti 99 henkilötyövuoden vähennys kaupunginvaltuuston asettamien velvoitteiden mukaisesti. Vähennyksissä hyödynnetään luonnollista poistumaa, esimerkiksi eläköitymisiä ja tehtävien täyttämättä jättämisiä. Vaikutukset näkyvät kokonaisuudessaan vuoden 2028 loppuun mennessä.

Syksyllä 2025 yhteistoimintamenettely käytiin tuotannollisin ja taloudellisin perustein. Sivistyksen palvelualue ja elinvoiman palvelualueelle kuuluva lukiokoulutuspalvelut rajattiin yhteistoimintamenettelyn ulkopuolelle. Neuvottelujen jälkeen päättyy 78 työtehtävää: elinvoiman palvelualueella 49, kaupunkiympäristön palvelualueella 21 ja konsernihallinnossa kahdeksan. Pysyvästi täyttämättä jää 44 tehtävää ja 34 työntekijää irtisanottiin.

Syksyn yhteistoimintaneuvottelujen prosessi oli henkilöstön näkökulmasta raskas. Prosessi alkoi lokakuun alussa 2025 ja kesti noin neljä kuukautta tammikuun lopulle 2026. Irtisanomisilmoituksia ei voinut työntekijöille antaa, ennen kuin käyttösuunnitelmat oli käsitelty kaupunginhallituksessa ja lautakunnissa. Kaupungin henkilöstö odotti joulua epävarmalla mielellä.

Henkilöstöpalvelujen antamassa selvityksessä korostettiin sitä, että työntekijöiden mielialan heikentyminen näkyi varsin vähän fiiliskyselyissä, joita suoritettiin viisi kertaa loka-joulukuussa 2025 prosessin aikana. Henkilöstön tyytyväisyyden arviointiasteikko oli 1–5, jossa 1 tarkoittaa huonoa ja 5 erinomaista. Suoritetujen fiiliskyselyjen arvosanojen yhteenveto palvelualueittain:

	Elinvoima	Kaupunkiympäristö	Konsernihallinto	Sivistys
2.10.–16.10.2025	3,9	4,3	4,2	4,2
17.10.–31.10.2025	3,9	4,0	4,1	4,2
31.10.–14.11.2025	3,9	3,9	4,2	4,2
17.11.–1.12.2025	3,7	3,7	4,0	4,0
1.12.–15.12.2025	3,7	3,8	3,9	4,0

Tarkastuslautakunta toteaa, että fiiliskyselyä ei suoritettu siinä yhteydessä, kun irtisanomisista tiedotettiin henkilöstölle. Tuolloin arvosanat olisivat todennäköisesti heikentyneet enemmän. Prosessi oli tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan hyvin ikävä ja yllätyksellinen ennen kaikkea irtisanotuille henkilöille. Heille ilmoitettiin irtisanomisesta 21.1.2026 ja työvelvoite loppui välittömästi seuraavana päivänä. Läksiäistilaisuuksia ei pidetty eikä työtovereita hyvästelty. Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan työpaikoilla 22.1.2026 pidetyissä infotilaisuuksissa ei irtisanottujen nimiä saanut edes ilmoittaa työyhteisön jäsenille. Totuus valkeni, kun työntekijät katselivat ympärilleen, kuka joukosta puuttui.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan irtisanomisprosessi oli irtisanottujen työntekijöiden näkökulmasta ja myös työyhteisöjen kannalta ikävällä tavalla toteutettu. Sillä on todennäköisesti heikentävä vaikutus tulevien työhyvinvointikyselyjen arvosanoihin.

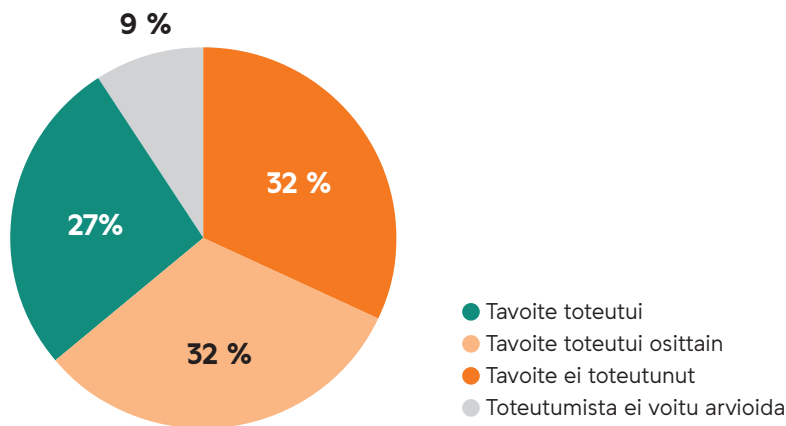

4.2 Elinvoiman palvelualue

Elinvoiman palvelualueella oli yhteensä 22 toiminnallista tavoitetta, joista tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutui kuusi, osittain toteutui seitsemän ja seitsemän jäi kokonaan toteutumatta. Kahta tavoitetta ei voitu arvioida lainkaan puutteellisten toteumatietojen vuoksi.

Arviointi toiminnallisten tavoitteiden eli strategian kärkihankkeiden tavoitteiden toteutumisesta	Kyllä	Ei	Osittain	Ei voida arvioida
ELINVOIMA				
JOHTAVA YMPÄRISTÖKAUPUNKI				
Edistämme luontoposiitivisuutta		X		
Tiivistämme yritysyhteistyötä ilmasto- ja luontotavoitteissa				X
Toteutamme kestävän liikkumisen vuoden 2025			X	
Vauhditamme siirtymistä kestäväan rakentamiseen			X	
Edistämme asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä luontolähtöisesti: Luontoaskel terveyteen -planetaarisen terveyden ohjelman toteutus	X			
OSAAVA LAHTI				
Houkuttelemme uusia yrityksiä, turvaamme nykyisten yritysten laajennumahdollisuudet, kasvatamme yritystonttitarjontaa ja systematisoimme kaupungin yritysyhteistyötä.			X	
Edistämme ja tuemme LUT-yliopiston kasvua Lahdessa entisestään.	X			
Tiivistämme yrittäjyyskasvatus -yhteistyötä yritysten ja järjestöjen kanssa	X			
Kehitämme Lahden ja Päijät-Hämeen työllisyysalueen työnantaja- ja yritysasiakkaiden palvelukonseptin	X			
Edistämme työllisyyspalvelujen normien purkua toteuttamalla alueellisia pilotteja esim. VM:n käynnistämien hankkeen osana	X			
Panostamme nuorten, alle 29-vuotiaiden sekä juuri työttömäksi jääneiden (0-6 kk) työllistymiseen. Näin vähennämme kaupungin rahoitusvastuuta työttömyysturvan rahoituksesta ja estämme pitkäaikaistyöttömyyttä.		X		
Käynnistämme perusopetuksen englanninkielisen opintopolun ja laajennamme IB-lukion kaksisarjaiseksi		X		
ELÄVÄ LAHTI				
Toteutamme keskustavisiota			X	
Toteutamme tapahtumaohjelmaa + liikuntapaikkasuunnitelmaa			X	
Vauhditamme kulttuuritapahtumien kasvua sportin rinnalla		X		
Tehostamme tiedonkulkua ja viestintää tapahtumista eri sidosryhmien suuntaan	X			
Kehitämme tapahtumien vaikuttavuuden mittaamista.				X
Tarjoamme yhden luukun palvelut tapahtumajärjestäjille		X		
Varmistamme elävät ja vetovoimaiset kulttuuripalvelut		X		
HYVINVOIVA LAHTI				
Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa kaupungin kehittämiseen.			X	
HOUKUTTELEVA TYÖNANTAJA LAHTI				
Kehitämme valmentavaa johtamista koko työyhteisössä			X	
Onnistumme TE-palveluiden muutosjohtamisessa		X		

Toimintakertomuksen toteumatiedoista poikkeavat arviot

- Luontopositiivisuuden edistämisen tavoitteina elinvoiman palvelualueella olivat aiheenmukaisen kuntalaiskyselyn toteutuminen sekä toimenpideohjelman valmiusaste. Toimintakertomuksen mukaan tavoite on osittain toteutunut. Erillistä kuntalaiskyselyä ei ole tehty vuoden 2025 aikana ja toimenpideohjelman valmiusastetta aletaan seurata vasta vuonna 2026. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoite ei ole toteutunut.
- Tavoite yritysyhteistyön tiivistämisestä ilmasto- ja luontotavoitteissa on toimintakertomuksen mukaan onnistunut osittain. Tarkastuslautakunta katsoo, että tavoitetta ei voida arvioida, koska toteumaraportoinnissa ei ilmene asiat, jotka on asetettu tavoitteen mittareiksi (yhteisten kampanjoiden määrä yritysten kanssa ja yhteisten hankkeiden määrä yritysten kanssa).
- Tavoite käynnistää perusopetuksen englanninkielinen opintopolku sekä laajentaa IB-lukio kaksisarjaiseksi on toimintakertomuksen mukaan osittain toteutunut. Lukiolle asetetun tavoitteen mukaan IB lukion kaksisarjaisuus olisi alkanut elokuussa 2025 ja aloittavia opiskelijoita olisi ollut vähintään 25. IB lukion kaksisarjaisuus ei toteutunut, koska IB kriteerit täyttäviä hakijoita ei ollut riittävästi. Tarkastuslautakunta katsoo, että tavoite ei toteutunut.
- Vauhditamme kulttuuritapahtumien kasvua sportin rinnalla -tavoitteen mittareiksi on asetettu 1–3 uuden suuren kulttuuritapahtuman syntyminen, 1–3 uuden suuren viihdetapahtuman syntyminen sekä olemassa olevien tapahtumien kävijämäärän kasvu. Toimintakertomuksen mukaan tavoite on toteutunut. Toteumaraportin mukaan Lahteen on haettu ja saatu vuodelle 2026 yksi kulttuuritapahtuma, josta voi muodostua toistuva tapahtuma ja sen rinnalle on mahdollista saada suurempi saman järjestäjän tapahtuma. Myös uusia viihdetapahtumia on syntynyt Lahteen. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoitteen mukaisia suuria tapahtumia ei kuitenkaan ole syntynyt, eikä olemassa olevien tapahtumien kävijämäärä ole kasvanut tavoitteen mukaisesti. Näin ollen tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tavoite ei ole toteutunut.
- Tavoite tapahtumien vaikuttavuuden mittaamisen kehittämiseksi on toimintakertomuksen mukaan toteutunut. Tavoitteelle on asetettu mittareiksi mittaamistyökalun ja arviointikriteerien valmistuminen sekä niiden käyttö Lahden tapahtumissa. Toimintakertomuksesta ei ilmene, onko tavoitteet saavutettu, näin ollen tarkastuslautakunta toteaa, ettei tavoitteen toteutumista voida arvioida.

- Tavoite elävien ja vetovoimaisten kulttuuripalvelujen varmistamisesta koskee kaupunginteatteria, kaupunginorkesteria sekä museota. Tavoitteena oli kasvattaa yleisömääriä viisi prosenttia vuoden 2023 tasosta. Toimintakertomuksen mukaan tavoite on toteutunut. Tarkastuslautakunnan selvityksen mukaan asetetun kasvutavoitteen saavutti kuitenkin vain kaupunginorkesteri. Teatterin ja museon kävijämäärät ovat laskeneet. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan teatteri ja museo eivät ole ylittäneet tavoitteeseen, siten tavoite ei kokonaisuudessaan ole toteutunut.
- Tavoitteena oli kehittää valmentavaa johtamista koko työyhteisössä. Toimintakertomuksen mukaan tavoite toteutui. Annetun selvityksen mukaan valmentavan johtamisen kehittämispäiviä on järjestetty useita. Tavoitteen mittareina olivat työhyvinvointikyselyn uudistaminen, esihenkilötyön arvosana sekä kokonaisarvosana työhyvinvoinnin kokemuksesta. Näitä ei kuitenkaan voitu mitata, koska hyvinvointikyselyä ei järjestetty. Näin ollen tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoite toteutui vain osittain.

Jäljempänä on tarkempaa arviointia eräiden elinvoiman palvelualueen tavoitteiden osalta.

Kaupunginorkesteri saavutti asetetun kasvutavoitteen.

4.2.1 Nuorten työllistyminen

Kärkihanke: Osaava Lahti

Tavoite	Toimintakertomus	Tarkastuslautakunnan arvio
Panostamme nuorten, alle 29-vuotiaiden sekä juuri työttömäksi jääneiden (0–6 kk) työllistymiseen. Näin vähennämme kaupungin rahoitusvastuuta työttömyysturvan rahoituksesta ja estämme pitkäaikais-työttömyyttä.	Nopeasti työhön- palvelukokonaisuus käynnistyi 1.6.2025, Tuotannossa on verkkovalmennuksia, ryhmävalmennuksia ja henkilökohtaista työnvälitystä - Työnantajapalvelussa on panostettu esittelypaikkojen saamiseen ja tehdään kysyntälähtöistä työnvälitystä - Työnantajakäyntejä on tehty sekä työmahdollisuuksien löytämisen, yritysten palvelutarpeiden kartoittamisen kuin muutosturvan näkökulmasta. - Alle 25-vuotiaiden palveluprosessissa on saatu toteutettua oma-asiantuntijamallia - Nuorille on järjestetty mahdollisuus CV- ja digiklinikan käyttöön ja panostettu yhteishaun aikaiseen lisäneuvontaan. Nuorille on varattavissa aikoja työllisyyspalveluiden koulutus- ja uraohjaajille Duossa ja Ohjaamalla sekä myös suoraan Salpauksen Suunta-opoille. - Työllisyyspalvelut on järjestänyt kolme suurta rekrytapahtumaa, joissa nuoret työnhakijat ovat olleet merkittävä kohderyhmä, Kohti koulutusta tapahtumia on järjestetty kaksi - Nuorisopalveluiden kanssa on otettu käyttöön pajojen omasopimustoiminnan ja työllisyyspalveluiden työkokeilujaksojen polutus ja palveluiden yksilöllistäminen - Nuorisopalveluilla on päivystys sekä Ohjaamalla että Duossa	Nuorisotyöttömyyden kehitys Lahdessa on ollut päinvastainen tavoitteeseen nähden. Nuorisotyöttömyysaste on huolestuttavan korkea. Alle 25 -vuotiaiden työttömyysaste oli 12/2025 24,5 %.

Joulukuussa 2025 työttömyys on noussut kaikissa työttömien ryhmissä. Työttömien kokonaismäärä lisääntyi edellisvuodesta 1 172 henkilöllä, alle 25-vuotiaiden nuorisotyöttömien määrä 292 henkilöllä ja ulkomaalaisten noin 175 henkilöllä. Pitkäaikaistyöttömien määrä lisääntyi 1 226 henkilöllä edeltävän vuoden tasoon nähden.

Nuorisotyöttömyys on merkittävä haaste. Lahdessa on alle 25-vuotiaita työttömiä vuoden 2025 lopussa 28 prosenttia enemmän kuin vuoden 2024 lopussa. Lahden nuorisotyöttömyysaste on 12 suurimman kaupungin vertailussa huonoin. Tavoite pienentää nuorisotyöttömyysastetta 1,5 prosenttiyksiköllä ei toteutunut, vaan kehitys on edennyt päinvastaiseen suuntaan.

Vuoden 2025 aikana on tehty useita toimia palvelurakenteen, ohjauksen ja työnhaun tuen vahvistamiseksi. Keskeisiä kehitysaskelaita ovat olleet 1.6.2025 käynnistynyt Työhön-palvelukokonaisuus, joka tarjoaa nuorille sekä verkkovastaanottoja että henkilökohtaisia tapaamisia työnhaun tueksi, sekä nuorten ohjaus- ja neuvontapalvelujen vahvistaminen esimerkiksi Ohjaamo Duoon panostamalla. Lisäksi aktiivista työnhakua ja työnantajakontakteja on lisätty tarjoamalla tukea CV:n laatimiseen, työnhaun palveluihin ja työnantajayhteistyöhön. Koulutus- ja osaamispalvelujen näkyvyyttä on parannettu sekä yhteistyötä Salpauksen ja muiden koulutustoimijoiden kanssa tiivistetty. Alle 25-vuotiaiden työttömien palvelutarpeita pyritään tunnistamaan aiempaa varhaisemmassa vaiheessa, joka nopeuttaa heidän ohjaamistaan tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Toimet ovat olleet monipuolisia ja keskittyneet erityisesti ohjauksen parantamiseen, palvelujen saavutettavuuden lisäämiseen sekä työnhaun aktiivisuuden tukemiseen.

Nuorisotyöttömyys on noussut merkittävästi vuoden aikana, vaikka nuorten palvelutarjontaa on vahvistettu ja toimenpiteitä on toteutettu suunnitelmallisesti.

Tarkastuslautakunta ilmaisee huolensa huomattavan korkeaksi kasvaneesta Lahden nuorisotyöttömyysasteesta.

4.2.2 TE-palvelujen muutosjohtaminen

Kärkihanke: Houkutteleva työyhteisö Lahti

Tavoite	Toimintakertomus	Tarkastuslautakunnan arvio
Onnistumme TE-palveluiden muutosjohtamisessa	Yhteistoimintaneuvottelut on saatettu päätökseen ja organisaatio on muodostettu, tarvittavat virat on perustettu KH 7.4.2025 - Pehdyttämiseen on annettu tarvittavaa tukea ja tuki jatkuu - Työllisyyspalvelujen viestintäsuunnitelmaa on hyödynnetty sisäisessä ja ulkoisessa viestinnässä - Työllisyyspalveluiden työpaikkaselvitys on tehty 2025 - AVI on tehnyt työsuojelutarkastuksen psykososiaaliseen kuormitukseen liittyen (ei yhtään kehotusta vain suosituksia) - Esihenkilöiden ja työnantajapalveluasiantuntijoiden tutkintotavoitteiset koulutukset on meneillään - Esihenkilöille ja johdolle on ollut ryhmätyönohjausta touko-marraskuussa - Johto on suorittanut FCG:n valmennuksen - Henkilöstölle on tarjottu yksilötyönohjausta kohdennetusti. - Henkilöstön vaihtuvuus on ollut erittäin vähäistä. - Työntekijäkokemuksen mittaamiseksi tehdään säännöllisesti fiiliskyselyjä ja toteutetaan niistä nousseita toimenpiteitä.	TE-palvelujen toimintaa on kehitetty paljon sen jälkeen, kun palvelu siirtyi kaupungille. Muutosprosessi on edelleen kesken.

Uudistuksen yhteydessä valtiolta siirtyi henkilöstöä kaupungille 117 henkilöä, kaupungin omaa henkilöstöä oli TE-palveluissa ennestään 72. Valtion TE-toimistojen lakkauttaminen ja henkilöstön siirtyminen liikkeenluovutuksella loivat lähtötilanteen, jossa aikataulut, valmistelu ja käytännön toimeenpano olivat suurelta osin valtion määrittelemiä, kunnat eivät voineet vaikuttaa siirtyvän henkilöstön valintaan, eivätkä kaikki valtiolta siirtyneet olisi halunneet siirtyä kuntasektorille.

Muutoksen käynnistysvaiheeseen liittyi useita haasteita, kuten käyttöoikeuksien varmistaminen ja täydentäminen, maksatuksen prosessien käynnistäminen sekä valtiolta siirtyneiden tehtävien jonojen purku. Henkilöstöllä oli myös voimakas tarve saada pysyvät tehtävät ja selkeät työnkuvat. Samalla yleistyöaikaan siirtyminen sekä tasopalkkamallin käyttöönotto loivat lisähaasteita muutoksen etenemiselle.

Muutosvaiheen aikana tavoitteena oli varmistaa, että jokaiselle työntekijälle löytyy selkeä tehtäväkonaisuus sekä mahdollisuus hyödyntää omaa osaamistaan ja kehittyä ammatillisesti. Samalla organisaatio pyrki tukemaan henkilöstön työhyvinvointia ja edistämään osaamisen siirtymistä uuteen rakenteeseen.

Uudistuksessa pyrittiin yhdessä rakentamaan kaupungille selkeät, toimivat ja asiakaslähtöiset palveluprosessit sekä vahvistamaan uuden organisaation toimintatapoja ja kulttuuria. Tavoitteena oli luoda yhtenäinen ja sujuva toimintamalli, joka tukee moniammatillista yhteistyötä ja mahdollistaa palvelujen järjestämisen tehokkaasti muutoksen jälkeen.

Siirtyminen valtion toimintakulttuurista kunnan toimintamalliin ei ollut suoraviivainen. Substanssiosaamisen puutteet olivat ennakoitua laajempia ja näin ollen perehdytystarpeet olivat ennakoitua suurempia. Muutosprosessin aikana työnantaja on panostanut perehdytykseen, koulutukseen ja työhajaukseen, mukaan lukien esihenkilöiden ja työnantajapalveluasiantuntijoiden tutkintotavoitteiset opinnot sekä FCG:n kunnallishallinnon peruskoulutus, esihenkilöiden ja johdon ryhmätyönohjaus, henkilöstön kohdennettu yksilötyönohjaus. Henkilöstölle on tehty henkilökohtaiset koulutussuunnitelmat syksyllä 2025 kehityskeskustelujen yhteydessä, koulutukset sisältyvät vuoden 2026 koulutussuunnitelmaan.

Muutoksen aikana henkilöstö koki, että sisäinen viestintä ei ollut riittävää. Työntekijöiden mielestä heidän näkemyksiään ei kuultu tai huomioitu. Asiakaspalvelussa tapahtunut etätöiden vähentyminen ja kasvokkain tehtävän asiakaspalvelun lisääntyminen muutti työn arkea merkittävästi ja lisäsi työn kuormittavuutta. Pitkä yhteistoimintamenettely sekä epäselvyydet tehtävien sijoittelussa loivat epävarmuutta, kaikille työntekijöille ei pystytty tarjoamaan heidän osaamistaan tai toiveitaan vastaavia tehtäviä. Tämä tuli esiin erityisesti asiantuntijoilla, jotka olisivat halunneet jatkaa aiempaa asiantuntijatyötä, mutta sijoituivat asiakaspalvelupainotteisiin tehtäviin.

Palkkauksen määrittelyssä ilmenneet tulkintaerimielisyydet sekä kuntataustaisten ja valtiolta siirtyneiden henkilöiden erilaiset palkkausjärjestelmät johtivat epäselvyyksiin ja koettuun epäoikeudenmukaisuuteen. Palkkavertailu eri työllisyysalueiden ja kuntien välillä lisäsi ristiriitoja ja vahvisti epäselvyyden tunnetta siitä, miten palkkaus suhteutui tehtävien vaativuuteen ja markkinatilanteeseen. Nämä tekijät muodostivat yhden merkittävimmistä henkilöstön tyytymättömyyttä lisäävistä asioista. Tämä heikensi henkilöstön kokemusta muutoksen reiluudesta ja vaikutti suoraan työtyytyväisyyteen.

Kuormitusta lisäsivät useat samaan aikaan tapahtuneet muutokset. Asiakaspalvelutyön työaika-
muodon muutos, työpäivien pidentyminen ja liukuvan työajan ehtojen tiukentuminen koettiin selvästi työhyvinvointia heikentävinä. Lisäksi työttömyyden kasvu lisäsi asiakasmääriä ja kasvatti henkilöstön työmäärää huomattavasti. Tämä lisäsi kuormittavuutta ja heikensi työssä jaksamista, erityisesti asiakaspalvelussa työskentelevillä. Yhdessä nämä tekijät muodostivat kokonaisuuden, jossa muutoksen vaikutukset kasaantuivat ja hidastivat uuden toimintakulttuurin juurtumista.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Lahden kaupunki työnantajana panosti merkittävästi perehdytykseen, koulutukseen ja työhajaukseen, mutta substanssiosaamisen tarpeet osoittautuivat ennakoitua suuremmiksi ja vaikuttivat muutoksen kokemukseen.

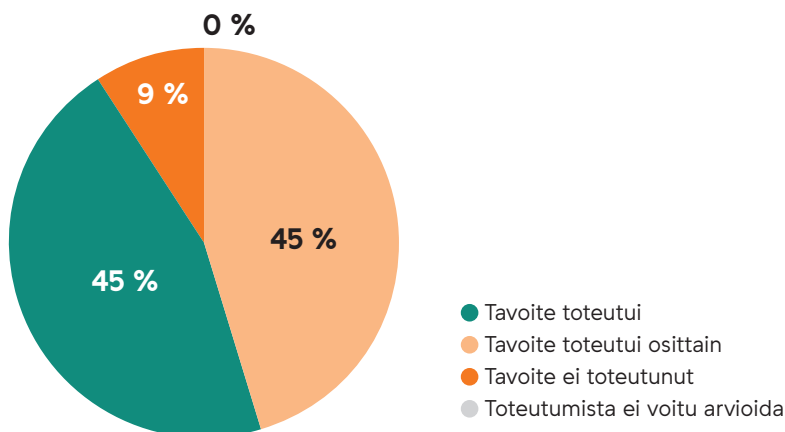
Uuden organisaatiokulttuurin ja toimintamallien kehittäminen on vielä kesken. Tarkastuslautakunta painottaa, että tavoitteena tulee olla ennen kaikkea työllistymisen edistäminen.

4.3 Sivistyksen palvelualue

Sivistyksen palvelualueella oli yhteensä 11 toiminnallista tavoitetta, joista tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutui viisi, osittain toteutui viisi ja jäi toteutumatta yksi.

Arviointi kärkihankkeiden tavoitteiden toteutumisesta	Kyllä	Ei	Osittain	Ei voida arvioida
SIVISTYKSEN PALVELUALUE				
JOHTAVA YMPÄRISTÖKAUPUNKI				
Edistämme luontopositiivisuutta	X			
Toteutamme kestävän liikkumisen vuoden 2025			X	
OSAAVA LAHTI				
Tiivistämme grittäjäyyskasvatus -yhteistyötä yritysten ja järjestöjen kanssa	X			
Käynnistämme perusopetuksen englanninkielisen opintopolun ja laajennamme IB-lukion kaksisarjaiseksi		X		
ELÄVÄ LAHTI				
Toteutamme keskustavisiota			X	
Toteutamme tapahtumaohjelmaa + liikuntapaikkasuunnitelmaa			X	
HYVINVOIVA LAHTI				
Kehitämme yhdistisyhteistyötä	X			
Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa kaupungin kehittämiseen.			X	
Edistämme liikunnallista elämäntapaa.	X			
Vahvistamme yhtenäistä ehkäisevää päihde- ja mielenterveystyötä.	X			
HOUKUTTELEVA TYÖYHTEISÖ LAHTI				
Kehitämme valmentavaa johtamista koko työyhteisössä			X	

Toimintakertomuksen toteumatiedoista poikkeavat arviot

- Luontopositiivisuuden edistämisen tavoitteena sivistyksen palvelualueella oli perusopetuksen ympäristökasvatusohjelman laatiminen lukuvuonna 2024–2025 sekä sen toimeenpano 1.8.2025. Ympäristökasvatusohjelman laadinta ja kytkeminen opetussuunnitelman tavoitteisiin on toteutunut suunnitelman mukaisesti keväällä 2025. Ohjelman toimeenpano ja jalkautus on käynnistynyt elokuussa 2025 Toimintakertomuksen mukaan tavoite on osittain toteutunut. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoite sivistyksen palvelualueen osalta on kokonaisuudessaan toteutunut.
- Tavoite käynnistää perusopetuksen englanninkielinen opintopolku sekä laajentaa IB-lukio kaksisarjaiseksi on toimintakertomuksen mukaan osittain toteutunut. Perusopetuksen tavoitteena oli käynnistää englanninkielinen opintopolku 1.8.2025, opintopolku ei ole käynnistynyt tavoiteaikaan, vaikkakin siihen ollut valmius elokuusta 2025 lähtien. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tavoite ei ole toteutunut.
- Tavoitteena oli kehittää valmentavaa johtamista koko työyhteisössä. Toimintakertomuksen mukaan tavoite toteutui. Annetun selvityksen mukaan valmentavan johtamisen kehittämispäiviä on järjestetty useita. Tavoitteen mittareina olivat työhyvinvointikyselyn uudistaminen, esihenkilötyön arvosana sekä kokonaisarvosana työhyvinvoinnin kokemuksesta. Näitä ei kuitenkaan voitu mitata, koska hyvinvointikyselyä ei järjestetty. Näin ollen tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoite toteutui vain osittain.

Jäljempänä on tarkempaa arviointia eräiden sivistyksen palvelualueen tavoitteiden osalta.

4.3.1 Englanninkielinen opintopolku

Kärkihanke: Osaava Lahti

Tavoite	Toimintakertomus	Tarkastuslautakunnan arvio
Käynnistämme perusopetuksen englanninkielisen opintopolun ja laajennamme IB-lukion kaksisarjaiseksi.	Perusopetuksen englanninkielisen opintopolun valmistelu on toteutunut suunnitellusti. Opetukseen haku on käynnistynyt kesällä 2025 ja opetuksen käynnistämiseen on ollut valmius elokuusta alkaen. Perusopetuksessa on syksyn aikana järjestetty pääsykokeita englanninkieliseen opetukseen hakeneille. Tammikuussa 2026 aloittaa opetuksessa viisi oppilasta. IB-lukion kaksisarjaisuus ei toteutunut, koska IB-linjalle hakeneissa ei ollut riittävästi IB-kriteerit täyttäviä hakijoita. Kiinalaisten hakijoiden osalta tieto potentiaalisista opiskelijoista saatiin lukuvuosisuunnittelun näkökulmasta liian myöhään.	Perusopetuksen englanninkielinen opintopolku ei ole käynnistynyt täysimääräisenä. IB-lukion laajentaminen kaksisarjaiseksi ei ole toteutunut.

Perusopetuksen englanninkielisen opintopolun valmistelu on toteutettu suunnitellusti. Valmius opetuksen aloittamiseen oli jo elokuussa 2025. Oppilaiden hakuprosessi käynnistyi kesällä 2025. Hakijoita oli yhteensä 16, joista seitsemän hakijaa täytti asetetut kriteerit, heidät kutsuttiin valintakokeeseen. Valintakokeen läpäisi viisi oppilasta, jotka aloittivat opiskelun tammikuussa 2026. Oppilasmäärä on toistaiseksi hyvin vähäinen, täysikokoista opetusryhmää ei ole saatu kasaan.

Englanninkielisen opintopolun toiminta on toteutettu ilman erillistä valtion lisärahoitusta. Kaupunki on kuitenkin tukenut toimintaa osoittamalla vuodelle 2025 erillistä strategian toteuttamiseen kohdennettua määrärahaa 40 000 euroa palkkakuluihin, oppimateriaaleihin ja opintomatkoihin muihin suuriin kaupunkeihin, joissa englanninkielistä opetusta järjestetään. Jatkossa kustannukset riipuvat toiminnan laajuudesta. Tällä hetkellä vähintään yhden kokonaan englanniksi opettavan opettajan työpanos on välttämätön, toiminnan laajentumisen myötä tarve englannin kielellä opettavista opettajista lisääntyy.

IB-lukiota ei ole voitu laajentaa kaksisarjaiseksi. Kriteerit täyttäviä hakijoita ei tullut riittävästi. Kansainvälisen kumppanin kanssa suunniteltu opiskelijarekrytointi ole edennyt, IB-koulutusmyynti Kiinan suuntaan ei ole edennyt, koulutuksen suunnittelun näkökulmasta yhteistyötaholta saatiin tietoja liian myöhään. Näin ollen IB-linjalle hakevien opiskelijoiden määrä ei ollut odotetun mukainen.

Tarkastuslautakunta pitää englanninkielisen opintopolun kehittämistä tärkeänä ja korostaa, että oppilailla ja opiskelijoilla tulee olla riittävät valmiudet englanninkieliseen opiskeluun. Lautakunta painottaa myös, että opetuksen tulee olla tasokasta ja pedagogisesti hyvin toteutettua kaikilla koulutusasteilla.

IB-lukion laajentamiseen liittyen tarkastuslautakunta pohtii, onko tarpeen houkutella opiskelijoita erityisesti ulkomailta, vai löytyisikö riittävästi hakijoita myös Suomesta. Lautakunnan näkemyksen mukaan toiminnan tulee olla kestävä ja perustua realistisiin opiskelijamääriin.

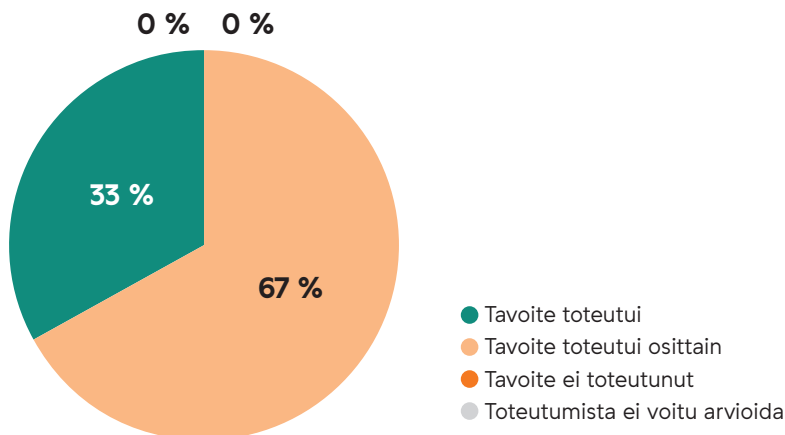
Tarkastuslautakunta toivoo, että englanninkielinen opintopolku vahvistuu tulevina vuosina ja näin ollen tukee omalta osaltaan kaupungin tavoitteita kansainvälisyyden, osaamisen ja vetovoiman lisäämisessä.

4.4 Kaupunkiympäristön palvelualue

Kaupunkiympäristön palvelualueella oli yhteensä 12 toiminnallista tavoitetta, joista tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutui neljä ja toteutui osittain kahdeksan.

Arviointi kärkihankkeiden tavoitteiden toteutumisesta	Kyllä	Ei	Osittain	Ei voida arvioida
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE				
JOHTAVA YMPÄRISTÖKAUPUNKI				
Edistämme luontoposiitiivisuutta			X	
Edistämme uusiutuvia käyttövoimia liikenteessä (sähkö, vety, biokaasu).	X			
Toteutamme kestävän liikkumisen vuoden 2025			X	
Vauhditamme siirtymistä kestäväan rakentamiseen			X	
Edistämme asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä luontolähtöisesti: Luontoaskel terveyteen –planetaarisen terveyden ohjelman toteutus	X			
OSAAVA LAHTI				
Houkuttelemme uusia yrityksiä, turvaamme nykyisten yritysten laajennusmahdollisuudet, kasvatamme yritystonttitarjontaa ja systematisoimme kaupungin yritysysteistyötä.			X	
Edistämme ja tuemme LUT-yliopiston kasvua Lahdessa entisestään.	X			
ELÄVÄ LAHTI				
Toteutamme keskustavisiota			X	
Toteutamme tapahtumaohjelmaa + liikuntapaikkasuunnitelmaa			X	
HYVINVOIVA LAHTI				
Luomme strategiset suuntaviivat ikääntyneiden asumistarpeisiin vastaamiseksi yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa 2025–2026	X			
Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa kaupungin kehittämiseen.			X	
HOUKUTTELEVA TYÖYHTEISÖ LAHTI				
Kehitämme valmentavaa johtamista koko työyhteisössä			X	

Toimintakertomuksen toteumatiedoista poikkeavat arviot

- Tavoitteena oli kehittää valmentavaa johtamista koko työyhteisössä. Toimintakertomuksen mukaan tavoite toteutui. Annetun selvityksen mukaan valmentavan johtamisen kehittämispäiviä on järjestetty useita. Tavoitteen mittareina olivat työhyvinvointikyselyn uudistaminen, esihenkilötyön arvosana sekä kokonaisarvosana työhyvinvoinnin kokemuksesta. Näitä ei kuitenkaan voitu mitata, koska hyvinvointikyselyä ei järjestetty. Näin ollen tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoite toteutui vain osittain.

Jäljempänä on tarkempaa arviointia eräiden kaupunkiympäristön palvelualueen tavoitteiden osalta.

4.4.1 Elinkeinoelämän suurinvestoinnit

Kärkihanke: Osaava Lahti

Tavoite	Toimintakertomus	Tarkastuslautakunnan arvio
Houkuttelemme uusia yrityksiä, turvaamme nykyisten yritysten laajennumahdollisuudet, kasvatamme yritystonttitarjontaa ja systematisoimme kaupungin yritysysteistyötä.	Pippon yritysalueen eteläosan asemakaava hyväksyttiin. Pippo III:n ja Helsingintien länsipuolen uusien elinkeinoaluiden pinta-ala on 60 ha. Elokuussa päätettiin kasvupalvelusopimuksesta liittyen DayOnen datakeskushankkeeseen.	Fazerin suklaatehtaan rakentamisesta tehty investointipäätös heinäkuussa oli vuoden 2025 suurin onnistuminen kaupungin elinkeinopolitiikassa. Merkittävä on myös jo rakenteilla oleva datakeskushanke.

Fazerin makeistehdas

Tarkastuslautakunta totesi vuoden takaisessa arviointikertomuksessaan, että hallituksen peruttua suunnitellun makeisten arvonlisäveron korotuksen, näyttää Fazerin tehdashankkeen toteutuminen taas todennäköisemmältä. Lahden kaupungin pitkäjänteinen työ suklaamakeistehtaan saamiseksi Lahteen palkittiin, kun Fazer julkisti odotetun investointipäätöksen heinäkuussa 2025. Kyseessä on Fazerin suurin hanke ja myös suurimpia investointeja koko Suomen elintarviketeollisuudessa kautta aikain. Rakennustyöt alkoivat lähes välittömästi päätöksen uutisoinnin jälkeen. Valmista pitäisi olla vuonna 2028. Investoinnin arvo on noin 400 milj. euroa ja se parantaa rakentamisen työllisyystilannetta Lahdessa. On esitetty arvio, että kaupunki saa verotuloja kaikkine kerrannaisvaikutuksineen noin kaksi miljoona euroa lisää vuosittain sen jälkeen, kun tehdas on aloittanut toimintansa.

Day-One Datakeskus

Elokuussa 2025 uutisoitiin, että Singaporelainen DayOne-niminen yhtiö rakentaa 1,2 miljardin euron arvoisen datakeskuksen Lahden Kiveriöön. Lahden mittakaavassa investointi on valtava. Lahden kaupunki ja DayOne solmivat kumppanuutta koskevan kasvusopimuksen. Sopimuksen tavoitteena on mm. innovoida ratkaisuja sivutuotteena syntyvän hukkalämmön hyödyntämiseksi.

Datakeskuksissa käsitellään suuria määriä digitaalisia tietoja. Palvelimet pyörittävät verkkosivustoja, sovelluksia ja pilvipalveluita. Datakeskukset mahdollistavat esimerkiksi tekoälyn, hakukoneiden ja sähköpostin käytön, videoiden suoratoiston ja tiedostojen tallentamisen verkkoon. Datakeskus on jo rakenteilla ja sen on tarkoitus aloittaa toimintansa vuonna 2027.

Huhtikuussa 2026 ilmoitettiin, että sosiaalisen median alustayhtiö TikTok tulee datakeskuksen pääkäyttäjäksi.

Tarkastuslautakuntaa on kaupunkilaisten tapaan arveluttanut datakeskuksen ympäristövaikutukset, huoltovarmuuteen ja tietoturvaan liittyvät riskit, sähkönkulutus ja mahdolliset vaikutukset sähkön hintakehitykseen.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuosi 2025 oli todellinen supervuosi Lahden kaupungin elinkeinoelämän kannalta. Makeistehdas ja datakeskus ovat valtavia investointeja, joista kilpailevat kaikki Suomen kaupungit.

Suurista hankkeista tulee tehdä riittävän kattavat vaikutusten ennakoarvioinnit, jolloin hyötyjen lisäksi myös riskit tulevat näkyväksi.

Lahden kaupungin pitkäjänteinen työ suklaamakeistehtaan saamiseksi Lahteen palkittiin, kun Fazer julkisti odotetun investointipäätöksen heinäkuussa 2025.

Koululaisten iltapäiväkerho-
toimintaa luonnossa.

5

Tarkastuslautakunnan muut havainnot ja arviot

5.1 Kaupungin talous

Vuosi 2025 oli Lahden kaupungin taloudenpidossa toinen perättäinen miinusmerkkinen vuosi. Tilinpäätös osoittaa 11,6 milj. euron negatiivista tulosta. Alkuperäisessä talousarviossa vuoden 2025 tulos oli -53,4 milj. euroa. Talousarviota muutettiin vuoden varrella ja lisätalousarvion jälkeen alijäämää ennustettiin kertyvän -38,7 milj. euroa. Vaikka tilinpäätös on tulokseltaan huono, on se kuitenkin jo kuudentena vuotena peräkkäin selvästi parempi, kuin talousarviosta päätettäessä ennakoitiin.

Tarkastuslautakunta on aiemmissa arviointikertomuksissaan toistuvasti edellyttänyt parempaa tarkkuutta talousarvion laadintaan. Tätä tarkastuslautakunta edellyttää edelleen. On kuitenkin todettava, että talousarviolaadinta on viime vuosina kehittynyt jonkin verran tarkempaan suuntaan.

Alkuperäinen talousarvio ja tilinpäätöksen toteuma vuosina 2020–2025:

Vuosi	TA tulos milj. €	Toteuma tulos milj. €	Ero milj. €
2020	-9,6	42,2	51,8
2021	-5,9	28,0	33,9
2022	-21,6	47,1	68,7
2023	-9,3	41,3	50,6
2024	-55,1	-9,8	45,3
2025	-53,4	-11,6	41,8

Tarkastuslautakunta on koonnut 12 suurimman kaupungin tulokset verrattuna alkuperäiseen talousarvioon. Useiden suurten kaupunkien tulokset poikkeavat enemmän tai vähemmän talousarviosta. Suurin tulosparannus on Porissa, missä kaupunki kirjasi satunnaisiin eriin 355,9 milj. euron luovutusvoiton Pori Energia Oy:n vähemmistöosuuden (49 %) myynnistä.

v. 2025	Tulos milj. €, alkup. TA	Tulos milj. €	Poikkeama
Espoo	54,0	110,8	56,8
Helsinki	-61,9	146,3	84,4
Joensuu	-2,5	2,3	4,8
Jyväskylä	-18,7	-8,0	10,7
Kouvola	-5,8	-4,0	1,8
Kuopio	-12,5	-3,0	9,5
Lahti	-53,4	-11,6	41,8
Oulu	-42,2	-18,1	24,1
Pori	-9,9	360,2	370,1
Tampere	-39,6	-32,5	7,1
Turku	-19,4	-8,9	10,5
Vantaa	-48,8	-77,7	-28,9

Lahden kaupungin vuoden 2025 tulos oli vain vähän huonompi kuin vuonna 2024 (-9,8 milj. euroa). Vuoden 2025 aikana oli vielä joulukuun puoliväliin saakka voimassa talouden tasapaino-ohjelman vuosille 2025–2027. Ohjelman tavoitteena oli tasapainottaa taloutta 50 miljoonalla eurolla vuoteen 2027 mennessä.

Kaupungin toimintakulut kasvoivat varsin maltillisesti, 22 milj. euroa edellisvuoteen nähden. Lisätalousarviossa toimintakuluja pienennettiin, mutta menot jäivät 26,5 milj. euroa alle muutetun talousarvion.

Henkilöstökulut olivat alkuperäisessä talousarviossa 198,1 milj. euroa ja toteuma oli 189,4 milj. euroa. Palvelujen ostoihin oli varattu alkuperäisessä talousarviossa 161,4 milj. euroa ja toteuma oli 147,9 milj. euroa. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan varsinkin palvelujen ostoon alun perin varatut menomäärärahat olivat ylimitoitettut. Verotulot ja valtionosuudet sen sijaan kertyivät varsin tarkkaan talousarvion mukaisesti.

Selitykseksi talousarvion ja tilinpäätöksen eroihin niin palkkojen kuin palvelujen ostojen osalta on esitetty se, että talousarviota laadittaessa ei ole voitu tietää ja ottaa huomioon tulevia henkilöstövähennyksiä. Kahden yt-prosessin aikana avoimet tehtävät olivat täyttämättä ja toiminta hidastui, kun etsittiin erilaisia säästökeinoja. Menoarviot heittivät myös inflaatio-odotusten muuttuessa. Säästöjä tuli lisäksi investointien lykkäämisestä sekä leudosta ja vähälumisesta talvesta.

Miinusmerkkisestä tuloksesta huolimatta kaupungin taseessa on edelleen ylijäämiä vuoden 2025 tulos huomioiden nyt noin 235 milj. euroa. Ylijäämät antavat puskuria tuleville vuosille.

Suurten kaupunkien tilinpäätöslukujen vertailu

Lahden kaupungin arviointikertomukseen on perinteisesti sisällytynyt Suomen 12 suurimman kaupungin tilinpäätöslukujen vertailu. Lahden tarkastustoimi pyytää tilinpäätöstiedot ao. kaupungeilta, jotka myös voivat käyttää näitä vertailutietoja arviointikertomuksissaan.

Asukasmäärän kehitys

Lahden asukasmäärä kasvaa hitaasti. Lahden vuotuinen väestönkasvu ei ole enää kuitenkaan kovin paljon jäljessä lähinnä samankokoisista verrokkikaupungeista (Kuopio, Jyväskylä).

Kunta	Asukasluku 31.12.	
	2025	Muutos
Espoo	326 280	5 349
Helsinki	695 526	11 508
Joensuu	79 205	464
Jyväskylä	149 967	773
Kouvola	77 641	-758
Kuopio	126 626	960
Lahti	121 890	553
Oulu	217 556	1 362
Pori	83 044	-272
Tampere	263 526	3 346
Turku	209 809	3 774
Vantaa	253 314	2 045

Tulos ja vuosikate

Vuonna 2025 tulos heikkeni edellisvuoteen verrattuna lähes kaikissa suurissa kaupungeissa Pori, Espoo ja Kuopiota lukuun ottamatta. Porin asukasta kohti laskettu tulos on omaa luokkaansa ja johtuu edellä mainitusta energiayhtiön osakkeiden myynnistä.

Tarkasteltaessa kaupunkien asukasta kohti laskettua tulosta ja vuosikatetta (euroa/asukas) Lahti sijoittuu vertailussa keskimääräistä heikommin.

	Vuosikate milj. €			Tulos milj. €		
	2025	Muutos	€/asukas	2025	Muutos	€/asukas
Espoo	315,9	9,0	968	110,8	5,9	340
Helsinki	538,8	-176,8	775	146,3	-189,7	210
Joensuu	39,5	-1,7	499	2,3	-0,7	29
Jyväskylä	50,8	-13,3	339	-8,0	-13,9	-53
Kouvola	18,3	-5,9	236	-4,0	-1,5	-52
Kuopio	57,4	6,7	453	-2,9	3,9	-23
Lahti	42,8	-3,6	351	-11,6	-1,8	-95
Oulu	78,1	-18,8	359	-18,1	-24,0	-83
Pori	37,0	13,8	446	360,2	368,3	4 337
Tampere	106,2	-2,8	403	-32,5	-205,1	-123
Turku	48,8	-18,0	233	-8,9	-15,3	-42
Vantaa	35,0	-23,9	138	-77,7	-18,9	-307

Kaupunkien lainamäärä

Lahden kaupungin asukasta kohti laskettu lainamäärä on edelleen suurista kaupungeista korkein. Tätä selittävät osaltaan konserniyhtiöille välitetyt lainat. Kaupungin omaan toimintaan otettu lainamäärä vuoden 2025 lopussa oli 495,5 milj. € (4 065 €/asukas.) Asukaskohtaisissa konsernilainoissa ovat Lahtea edellä Helsinki, Espoo, Tampere, Turku ja Vantaa, joiden lainamäärä on kaupunkien voimakas kehitys ja investoinnit huomioiden ymmärrettävä. Lahden konsernilainamäärä on korkeampi, kuin lähinnä samankokoisissa vertailukaupungeissa. Lainamäärä on edelleen kaupungin kasvukehitykseen nähden liian korkea.

	Kaupungin lainat milj. €			Konsernilainat milj. €		
	2025	Muutos	€/asukas	2025	Muutos	€/asukas
Espoo	858,2	-53,6	2 630	3 663,2	-89,4	11 227
Helsinki	1 143,0	87,0	1 643	8 816,0	780,0	12 675
Joensuu	246,5	-6,0	3 112	467,0	-14,6	5 896
Jyväskylä	388,1	23,0	2 588	948,9	34,8	6 327
Kouvola	330,2	18,6	4 253	486,1	15,9	6 261
Kuopio	600,8	3,2	4 745	995,3	-17,0	7 860
Lahti	673,8	3,7	5 528	1 108,0	56,6	9 091
Oulu	745,7	68,1	3 427	1 042,5	138,3	4 792
Pori	293,2	-71,4	3 531	582,9	46,8	7 019
Tampere	1 020,1	76,5	3 871	2 709,3	220,5	10 281
Turku	1 120,8	195,0	5 342	2 107,6	344,4	10 045
Vantaa	1 059,7	198,5	4 183	2 342,1	241,1	9 246

Nettovarallisuusasema

Kuntien taloudellista tilannetta arvioidaan varsin yleisesti niiden velkamäärän mukaan. Lyhytaikaisia lainoja käyttämällä rahavarat voidaan pitää varsin pieninä, millä on alentava vaikutus velkamääriin. Sama vaikutus on, kun kunnat hankkivat omassa käytössä olevia tiloja vuokraamalla tai elinkaarisopimuksilla. Näistä syistä pelkkä velkamäärä ei välttämättä anna oikeaa kuvaa kunnan taloudellisesta tilanteesta. Rahoitusarvopaperit voidaan rinnastaa rahavaroihin, koska ne ovat helposti muutettavissa rahavaroiksi. Jäljempänä olevassa taulukossa edellä mainitut tekijät on yhdistetty ja lopputulos osoittaa näillä tekijöillä syntyvän **nettovarallisuusaseman**.

31.12.2025 milj. €	Rahat ja pankkisaamiset	Rahoitus- arvopaperit	Leasing ym. vastuut	Kaupungin lainat	Yhteensä	Yhteensä €/ asukas
Espoo	81,7	1128,2	659,1	858,2	-307,4	-942
Helsinki	140,1	777,2	645,1	1143,0	-870,8	-1252
Joensuu	5,3	115,0	57,0	246,5	-183,2	-2313
Jyväskylä	11,8	0,0	47,7	388,1	-424,0	-2827
Kouvola	107,3	35,0	77,1	330,2	-265,0	-3413
Kuopio	128,1	0,0	85,1	600,8	-557,8	-4405
Lahti	66,1	252,5	235,5	673,8	-590,7	-4846
Oulu	165,6	87,3	166,2	745,7	-658,9	-3029
Pori	386,5	1,0	141,6	293,2	-47,3	-570
Tampere	71,2	25,2	375,2	1020,1	-1298,9	-4929
Turku	46,8	54,8	50,9	1120,8	-1070,1	-5100
Vantaa	58,9	0,1	546,4	1059,7	-1547,1	-6107

Edellä oleva laskelma antaa kaupunkien taloudesta hieman paremman kuvan kuin pelkkä lainamäärä. Porin asukasta kohti laskettu nettovarallisuus on tässä vertailussa paras edellä todetusta syystä. Lahden nettovarallisuusluku on parantunut edellisvuodesta eikä poikkea enää merkittävästi huonompaan suuntaan verokkikaupunkeihin nähden. **Jos Lahden osalta huomioidaan vain kaupungin omaan toimintaan otetut 495,5 milj. euron lainat, niin kaupungin nettovarallisuusasema on -3 383 euroa/asukas.**

Lahden kaupungin vuoden 2025 tilinpäätös toteutui tämän vuosikymmenen aiempien vuosien tapaan merkittävästi parempana kuin talousarviota laadittaessa ennakoitiin. Tarkastuslautakunta korostaa edelleen, että talousarvion valmistelua on täsmennettävä, jottei liian negatiivinen tulosarvio ohjaa tarpeettomasti palvelutuotannon leikkauksiin. Vuoden 2025 alijäämä 10,8 milj. euroa ei merkittävästi pienentänyt kaupungin taseeseen kertynyttä ylijäämää. Kaupungin talouden ja varallisuusaseman kehitysluvut ovat tyydyttävät verrattaessa talouskehitystä muiden suurten kaupunkien tilinpäätöslukuihin.

5.2 Sähkökäyttöisen kirjastoauton hankinta

Lahden kaupungin hankintapalvelut kilpailutti sähköajoneuvoalustalle rakennetun kirjastoautokokonaisuuden hankinnan tammikuussa 2023. Hankintamenettelyä käytettiin avointa menettelyä. Tarjouskilpailuun saatiin vain yksi tarjous. Sivistusjohtaja teki hankinnasta 2.5.2023 viranhaltijapäätöksen. Sähköajoneuvoalustalle rakennettu kirjastoautokokonaisuus hankittiin Jeti Industries Oy:ltä ja hankinnan arvo oli 780 000 euroa. Kirjastoauto on Kiinassa valmistettu. Auto on sikäli käytetty, että se on ollut Helsingin Seudun Liikenteellä testikäytössä.

Saagaksi nimetty uusi täyssähköinen kirjastoauto aloitti reittiliikenteen marraskuussa 2023. Saaga korvasi käytöstä jo poistetut polttomoottorikäyttöiset kirjastoautot Eepoksen ja Pegasoksen. Sähkökäyttöisen kirjastoauton hankintaa pidettiin kaupungin ympäristöstrategiaa tukevana ratkaisuna. Auton arvioitiin olevan käytössä jopa 20 vuotta.

Täyssähköinen kirjastoauto toimi kutakuinkin tyydyttävästi noin puolen vuoden ajan. Erilaisia teknisiä vikoja ilmeni enenevässä määrin ja suurin ongelma oli auton vetokyky. Uusi kirjastoauto ei kyennyt vetämään turvallisesti mäkiä ylös Lahden katuverkossa vaan saattoi hyytyä keskelle mäkeä. Kirjastoauton toimittaja yritti reklamaatioiden jälkeen korjata vikoja, mutta huonolla menestyksellä. Lokakuusta 2025 lähtien Saaga on seisonut käyttökelvottomana pääkirjaston autotallissa. Korvaavana kirjastoautona on käytetty vuokrattua sähkökäyttöistä pakettiautoa, jonka kapasiteetti riittää lähinnä vain koulujen ennakkotilausten kuljettamiseen.

Tarkastuslautakunta selvitti hankintamenettelyä ja siihen vaikuttaneita tekijöitä. Saadun selvityksen mukaan hankinnan vahvana vaikuttimena on ollut Turun kaupungin kirjastolta saadut kokemukset. Suomen ensimmäinen ja niin ikään Jeti Industries Oy:n toimittama täyssähköinen kirjastoauto otettiin Turussa käyttöön vuonna 2020. Turussa kirjastoautossa on 250 kilowatin sähkömoottori. Lahden kirjastoautohankinnassa tarjouspyynnön liitteenä olleiden teknisten vaatimuksien mukaan *”auton moottoreiden tehon ja väännön on oltava riittäviä kirjastoautokäyttöön auton maksimipainolla ja auton moottoritehon on oltava vähintään 200 kW.”*

Lahden kaupunki tilasi kesällä 2025 kirjastoautolle tarkastuksen puolueettomalta keskustaupakamarin hyväksymältä tavarantarkastajalta. Tarkastus suoritettiin 6.8.2025 ja siinä olivat mukana Lahden kaupungin ja kirjastoauton myyneet yrityksen edustajat. Tarkastusraportin mukaan auton moottorin jatkuva teho jännitteellä 700V on noin 135 kilowattia, eli selvästi vähemmän kuin tarjouspyynnössä edellytettiin.

Ajoneuvon suurimmaksi sallituksi kokonaismassaksi on rekisteriin merkitty 19 000 kg. Koeajohetkellä ajoneuvon punnittu massa oli 16 650 kg. Koeajossa kirjastoauton teho ei riittänyt mäen nousuun esim. ajettaessa Lotilan koulun pihasta Vuoksenkatua Yrjönkadun suuntaan. Auto pysähtyi keskelle mäkeä ja oli peruutettava alas. Ajettaessa Iso-Paavolankadulla Upon siltaa ylös auton suorituskyky riitti nostamaan ajoneuvon maksiminopeudeksi nousun aikana 30 km/h. Nopeuden saavuttamiseen käytetty aika oli noin 30 sekuntia.

Jeti Industries Oy:n vastine tavarantarkastajan havaintoihin oli, että *”Asiakkaan olisi tullut mainita tarjouspyynnössä mäkisen maaston nousutarve yksilöidysti, jolloin toimittaja olisi asiasta ollut tietoinen ja voinut asentaa ajoneuvon vahvemman moottorin. Ajomoottori voidaan vaihtaa mäennousukyvyiltä parempaan, jonka kustannuksista vastaa asiakas. Jeti laatii tästä tarjouksen asiakkaalle pyydettäessä.”* Lisäksi yritys toteaa, että *”Asiakas on jo tuotteen ostovaiheessa hyväksynyt, jolloin tuote täyttää kauppasopimuksen.”*

Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan kaupungin lakiyksikkö selvittää asiaa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että hankintamenettely tulee selvittää perinpohjaisesti. Onko hankittu kirjastoauto ominaisuuksiltaan vastannut tarjouspyyntöä.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hankinnassa on liian vahvasti luotettu vain yhdeltä referenssikohteelta saatuun käyttäjäpalautteeseen.

Hankinnassa ei tarkastuslautakunnan saamien selvitysten mukaan ole käytetty autoteknistä asiantuntija-apua. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan asiantuntijapalvelun ostaminen näin arvokkaassa ja poikkeuksellisessa hankinnassa olisi ollut perusteltua.

Kaupunginhallitus päätti 2.3.2026 Lahden ilmasto-ohjelman päivittämisestä. Ohjelmaan kirjattiin, että kaupunkikonsernin ajoneuvohankinnat ovat vuodesta 2027 alkaen lähtökohtaisesti täyssähköisiä. Tarkastuslautakunta kehottaa kuitenkin huolehtimaan siitä, että palvelutuotannon tarpeisiin hankittavat sähköautot ovat toimintakuntoisia.

Sähkökirjastoauto Saaga on seisonut 19.10.2025 lähtien pääkirjaston autotallissa vaatien silti jatkuvaa latausta ja ylläpitoa. Kirjoja kuljetetaan pienimuotoisesti sähköpakettiautolla.

5.3 Kaupungin henkilöstön työajan seuranta

Kaupunginjohtaja teki 7.1.2026 viranhaltijapäätöksen kunta-alan yleisen virka- ja työehtosopimuksen (KVTES) olevista Lahden kaupungin johtavassa asemassa olevista viranhaltijoista. Päätös liittyi KVTES muutokseen, kun johtavassa asemassa olevat viranhaltijat siirrettiin kokonaispalkkajärjestelmään.

Päätöksessä määriteltiin johtavassa asemassa olevat virat (26 kpl): elinvoimajohtaja, hallintojohtaja, henkilöstöjohtaja, intendentti, kasvupalvelujohtaja, kaupunkikehitysjohtaja, kaupunkikulttuurijohtaja, kehittämisjohtaja, kirjastopalvelujohtaja, lakiasiaintohtaja, liikuntajohtaja, museonjohtaja, nuorisotoimenjohtaja, omistajaohjauksen johtaja, opetus- ja kasvatusjohtaja, osaamisjohtaja, rehtori (kansalaisopisto), sivistysjohtaja, talusjohtaja, tarkastusjohtaja, teatterinjohtaja, tietohallintojohtaja, työllisyysjohtaja, varhaiskasvatusjohtaja, viestintäjohtaja ja ympäristöjohtaja.

Kaupunginjohtajan 7.1.2026 tekemässä viranhaltijapäätöksessä todetaan, että ao. päätös kumoaa kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksen 20.11.2017/119 § *Itsenäisessä asemassa olevat henkilöt KVTES:n työaikaluvun mukaisesti*.

Vuoden 2017 päätöksessä oli lueteltu tehtävä- ja henkilötasolla yhteensä 240 kaupungin viranhaltijaa tai työntekijää, joiden katsottiin olevan johtavassa asemassa tai sellaisessa itsenäisessä asemassa olevassa tehtävässä, joiden luonne on sellainen, ettei työajan käyttöä voida riittävän tarkasti valvoa tai työajan käytön tarkka valvonta ei ole tarkoituksen mukaista.

Henkilöstöpalvelujen antaman tiedon mukaan vuonna 2018 on tullut uudistettu KVTES sopimusmääräys jolloin 2017 sopimuksen 23 § Johtavassa tai itsenäisessä asemassa olevien työaikakorvaukset muuttuivat siten että sopimuksessa on ollut enää vain johtava asemaan koskevat määräykset.

Henkilöstöpalvelujen antaman tiedon mukaan itsenäisessä asemassa olevia työntekijöitä ei Lahden kaupungilla enää ole. Lähtökohtaisesti kaikki KVTES:n piirissä olevat viranhaltijat ja työntekijät kuuluvat työajanseurannan piiriin, lukuun ottamatta kaupunginjohtajan 7.1.2026 tekemässä päätöksessä lueteltuja johtavassa asemassa olevia viranhaltijoita.

Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan kaupunginjohtajan 7.1.2026 tekemä päätös ei ole kaikkien aiemmin itsenäisessä asemassa olevien viranhaltijoiden ja työntekijöiden tai heidän esihenkilöidensä tiedossa, eikä työajanseuranta ole heillä käytössä.

Työajan seurannasta vapautettujen työntekijöiden ja viranhaltijoiden määrä on merkittävästi vähentynyt vuonna 2017 tehtyyn päätökseen nähden. Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan muutosta ei kaikilta osin ole sisäistetty kaikissa kaupungin yksiköissä eikä asiasta ole tiedotettu riittävästi.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että palvelualuejohtajat ja heidän alaisensa esihenkilöt varmistavat, että työajanseurantajärjestelmän piirissä ovat kaikki ne kaupungin viranhaltijat ja työntekijät, joita työajan seurantavelvoite muuttuneiden määräysten mukaisesti koskee.

5.4 Päätösten vaikutusten ennakoarviointi, EVA

Lahden kaupungissa on kaupunginhallituksen toimesta linjattu vaikutusten ennakoarviointien toteuttamisesta jo vuonna 2021 (KH 25.1.2021), jossa se hyväksyi suosituksen vaikutusten ennakoarvioinnista Lahden kaupungilla. Kaupungin linjauksessa todetaan, että valmistelija dokumentoi vaikutusten ennakoarvioinnin kaupungin asianhallintajärjestelmään osana päätösvalmistelua. Vaikutusten ennakoarviointi ja sen tulokset esitetään tiiviisti listatekstissä. Tarvittaessa laajemmat selvitykset ja muistiot toimitetaan päätöksenteon liitteiksi. Lisäksi päätöksentekoa varten tuodaan nykytilan kuvauksen lisäksi esille mahdolliset eri päätösvaihtoehdot.

Vuosien 2025–2029 Lahden valtuustosopimuksessa edellytetään päätösten valmistelussa sekä varsinaisessa päätöksenteossa päätösten vaikutusten ennakoarviointia sekä tiedolla johtamista.

EVA = vaikutusten ennakoarviointi on etukäteen tehtävä arvio siitä, miten päätöksessä esitetyt toimenpiteet vaikuttavat eri ihmisryhmiin, kuntaan, talouteen, ympäristöön ja muihin näkökulmiin. EVA tehdään, jotta päätöksenteko olisi tietoon perustuvaa ja läpinäkyvää. Vaikutuksia tarkastellaan kokonaisuutena, eri näkökulmista yhtä aikaa. Vaikutusten ennakoarviointi on systemaattinen prosessi, jossa ennen päätöksen tekemistä arvioidaan keihin päätös vaikuttaa (asukkaat, yritykset, lapset, ikäihmiset, työntekijät jne.), miten se vaikuttaa (hyödyt, haitat, riskit), onko päätöksellä lyhyen vai pitkän aikavälin vaikutuksia, voiko haittoja ehkäistä tai lieventää sekä onko päätökselle vaihtoehtoja.

Kuntaliiton mukaan päätökset vaikuttavat usein laajasti kuntalaisiin ja talouteen ja näin ollen vaikutusten etukäteinen arviointi on olennainen osa laadukasta päätösten valmistelua. Useat lait velvoittavat arvioimaan vaikutuksia (esim. terveysvaikutukset, tasa-arvo, lapsivaikutukset, ympäristövaikutukset). Kuntaliiton ohjeistuksen mukaan päätösten vaikutusten ennakoarviointi tehdään erityisesti silloin, kun päätös on taloudellisesti, toiminnallisesti tai strategisesti merkittävä, päätöksellä on välittömiä tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin ja kun kyseessä on merkittävä muutos palveluihin, uusi toimintatapa tai laaja hanke.

EVA-prosessi lyhyesti

Vaikutusten ennakoarviointi (EVA) tehdään osana asian valmistelua, ja sen tarkoituksena on tuottaa päätöksentekijöille selkeä kuva eri vaihtoehtojen vaikutuksista. Arviointi alkaa sillä, että valmistelija tunnistaa arvioinnin tarpeen valmistelun alkuvaiheessa. Tämän jälkeen kootaan tarvittava tieto aikaisemmista selvityksistä, asiantuntijoilta, tilastoista sekä asukkailta ja muilta osallisilta. Arviointia varten muodostetaan vähintään nollavaihtoehto (tilanne, jossa mitään ei tehdä) sekä mahdolliset toteutusvaihtoehdot. Kullekin vaihtoehdolle arvioidaan vaikutukset eri näkökulmista sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Arviointi dokumentoidaan ja liitetään päätösesitykseen, jotta se tukee päättäjiä vaihtoehtojen vertailussa ja parhaan ratkaisun valinnassa.

Arvioinnissa tarkastellaan ensin kuntalaisvaikutuksia, mukaan lukien ihmisiin kohdistuvat vaikutukset, kuten terveys ja hyvinvointi, yhdenvertaisuus, sukupuolten ja kieliryhmien välinen tasa-arvo, osallisuus, työllisyys ja elinkeinoelämä, turvallisuus, tietoturva sekä palvelujen taso, kattavuus ja saatavuus eri alueilla. Tämän lisäksi arvioidaan organisaatiovaikutukset, kuten mahdolliset toimivaltamuutokset, palvelujen tuottamistapojen muutokset, tehtävien määrä, laatu ja menettelytavat, henkilöstömäärä, asema ja osallisuus sekä organisaation raportointi-, tiedottamis- ja selvitysveloitteet ja muut hallinnolliset vaikutukset.

Arvioitaviin osa-alueisiin kuuluvat myös ympäristövaikutukset, jotka voivat kohdistua ihmisten elinoloihin, terveyteen, viihtyvyyteen, maaperään, luonnon monimuotoisuuteen, ilmastoon, maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuriperintöön, rakennettuun ympäristöön ja yhdyskuntarakenteeseen. Lisäksi tarkastellaan talousvaikutuksia, kuten väestöryhmien ja kotitalouksien asemaa ja käyttäytymistä, yritysten toimintaa, yritysten välistä ja kansainvälistä kilpailua, markkinoiden toimivuutta, kunnallistalouden yhteisöjen rahoitusta, voimavarojen jakoa, työllisyyttä, tuottavuutta sekä mahdollisia muutosia palvelutuotannossa.

Lopuksi arvioidaan päätöksen yhteys kaupunkistrategiaan. Strategiayhteyden osoittaminen varmistaa, että päätös on linjassa kaupungin pitkän aikavälin tavoitteiden kanssa ja edistää kestävästä kehitystä.

Lahden kaupungin ohjeistus

Lahden kaupungin ohjeistuksen mukaan vaikutusten ennakoarviointi on tehtävä, kun:

- päätöksellä on merkittäviä välittömiä ja / tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen,
- päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä Lahden kaupungin talous, toiminta ja väestön koko huomioiden,
- päätöksellä on merkittäviä vaikutuksia tietyille ihmisryhmälle, alueelle, ympäristöön tai yritystoimintaan,
- kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai palveluverkossa tai kyseessä on uusi palveluiden järjestämistapa.

Merkittävä on kuitenkin tulkinnanvarainen käsite, joten ohjeistuksessa on linjattu, että EVA tehdään ainakin kaavapäätöksistä, taksojen korotuksista (muiden, kuin indeksikorotusten osalta), tulo- ja kiinteistöveropäätöksistä sekä palveluverkko- ja mitoituspäätöksistä.

Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnit vuosina 2024–2025

Hallintopalveluista saadun tiedon mukaan vuoden 2025 aikana Lahden kaupungin päätöksistä merkittiin vaikutusten ennakoarviointeja tehdyksi asianhallintajärjestelmään 82 kpl. Vuonna 2024 saman arviointikriteerin mukaisia vaikutusten ennakoarviointeja oli tehty 146 kpl. Ilmoitettujen vaikutusten ennakoarviointien määrä on laskenut edelliseen vuoteen verrattuna 44 prosenttia.

Hallintopalvelujen tekemässä tarkastelussa havaittiin, että tosiasiaa vuosina 2024–2025 tehdystä arvioinneista 67 kpl täytti vaikutusten ennakoarvioinnin kriteerit pääpiirteittäin ja 19 osittain. Tarkastelussa mukana olleista päätöksistä yli 60 prosentissa (142 kpl) vaikutusten ennakoarviointi on jätetty tekemättä, vaikka se on merkitty tehdyksi.

Tarkastuslautakunta suosittaa tekemään vaikutusten ennakoarvioinnin kaikissa kaupungin ohjeistuksen mukaisissa päätöksissä.

Tarkastuslautakunta painottaa, että vaikutusten ennakoarviointi ei ole muodollinen lisä, vaan olennainen osa päätöksen perustelua ja vaikutusten ymmärtämistä. Sen puutteellinen toteuttaminen voi johtaa olennaisten riskien ja vaikutusten sivuuttamiseen, mikä heikentää päätöksenteon laatua.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että päätösten valmistelussa varmistetaan aina vaikutusten ennakoarvioinnin tarpeellisuus ja toteutetaan sen annetun ohjeen mukaisesti, jotta päätöksenteko perustuu ajantasaiseen tietoon, vaihtoehtojen huolelliseen tarkasteluun ja kaupungin strategiaan tavoitteisiin. Näin varmistetaan, että valmistelu on läpinäkyvää, vaikutukset arvioituja ja päätökset kestäväällä perustalla.

LIITE

Vuoden 2025 arviointikertomuksen laadintaan liittyvät esteellisyydet

Hannu Rahkonen

Lahden Talot Oy ja Lahden Asunnot Oy hallituksen jäsen, alkuvuosi 2025
Päijät-Hämeen liitto, maakuntahallituksen varapuheenjohtaja
Päijät-Hämeen hyvinvointialue aluehallituksen varapuheenjohtaja
Nastolan seurakunta, seurakuntaneuvoston jäsen

Ulla Vaara

Lahden konservatorio Oy:n hallituksen jäsen
Päijät-Hämeen liiton hallituksen jäsen

Merja Vahter

Sivistyslautakunnan jäsen, alkuvuosi 2025
Lahti Energia Oy, hallituksen jäsen, alkuvuosi 2025
Päijät-Hämeen liitto, tarkastuslautakunnan puheenjohtaja, alkuvuosi 2025
Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän yhtymähallituksen jäsen, alkuvuosi 2025
Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan jäsen
Päijät-Hämeen liitto, maakuntahallituksen varajäsen

Juha Tapiola

Lahti Aqua Oy, hallituksen jäsen

Arja Hyytiä

Lahden vanhusten asuntosäätiön hallituksen varajäsen

Janne Virrankorpi

Sivistyslautakunnan jäsen, alkuvuosi 2025

Rami Lehto

Lahden Talot Oy, hallituksen varapuheenjohtaja alkuvuosi 2025
Lahden Asunnot Oy, hallituksen jäsen varapuheenjohtaja alkuvuosi 2025
Lahden Palveluasunnot Oy, hallituksen varapuheenjohtaja alkuvuosi 2025
Lahden kaupunginvaltuuston 2. varapuheenjohtaja alkuvuosi 2025
Päijät-Hämeen aluevaltuuston 2. varapuheenjohtaja alkuvuosi 2025

Lahti

Lahden kaupungin
arviointikertomus 2025